

Univerzita Pardubice

Fakulta Filozofická

Diplomová práce

2018

Bc. Lucie Kotalová

Univerzita Pardubice

Fakulta Filozofická

Sociální aspekty bezdomovectví

Bc. Lucie Kotalová

Diplomová práce

2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie Kotalová**
Osobní číslo: **H16406**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Resocializační pedagogika**
Název tématu: **Sociální aspekty bezdomovectví**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce analyzuje problematiku bezdomovectví v širších sociálních kontextech. Je koncipována ve dvou rovinách. Jednou z nich je teoretická část, ve které jsou představeny terminologické a teoretické koncepty zkoumané problematiky s průnikem do resocializační pedagogiky a sociální práce. Mezi tyto sociální kontexty řadíme příčiny bezdomovectví, bezdomovectví jako životní styl a systém sociální pomoci těmto klientům. V praktické části diplomové práce je realizován výzkum, ve kterém se zaměřujeme, jak své bezdomovectví vnímá klient, jak na svůj život pohlíží, jak je motivován ke změně životního stylu, jak charakterizuje současnou společnost. Rovněž představujeme sociálně resocializační strategie směřující k pomoci osobám bez přístřeší. Na základě teoretické a zejména praktické části diplomové práce se pokoušíme o návrhy a opatření v dané oblasti v kontextech teorie a praxe resocializační pedagogiky.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KELLER, Jan. Posvícení bezdomovců: úvod do sociologie domova. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-155-8.

MAREK, Jakub, Aleš STRNAD a Lucie HOTOVCOVÁ. Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0090-1.

MAREŠ, Petr. Sociologie nerovnosti a chudoby. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Základy sociologie. ISBN 80-85850-61-3.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

The concept of preventing and tackling homelessness issues in the Czech Republic until 2020. Prague: Ministry of Labour and Social Affairs, 2014. ISBN 978-80-7421-082-2.

VÁGNEROVÁ, Marie, Ladislav CSÉMY a Jakub MAREK. Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2209-5.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2017**

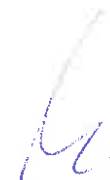
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2018**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2017

PROHLÁŠENÍ

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 12.04.2018

Bc. Lucie Kotalová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat mé vedoucí práce, Mgr. Adrianě Sychrové, Ph.D., za odborné vedení práce, ochotu, cenné rady a trpělivost. Dále i Ing. Jaroslavovi Myslivcovi, Ph.D., se kterým jsem mohla konzultovat vyhodnocení kvantitativní části. Také děkuji Mgr. Lence Šulákové, za umožnění praxe, za spolupráci při získávání údajů pro výzkumnou část práce i za cenné rady.

Anotace a klíčová slova

Diplomová práce analyzuje problematiku bezdomovectví v širších sociálních kontextech. Je koncipována ve dvou rovinách. Jednou z nich je teoretická část, ve které jsou představeny terminologické a teoretické koncepty zkoumané problematiky s průnikem do resocializační pedagogiky a sociální práce. Mezi tyto sociální kontexty řadíme příčiny bezdomovectví, bezdomovectví jako životní styl a sociální strategie v systému sociální pomoci. Týkají se oblasti prevence a sociálního začlenění, rozvoje sociálních služeb a hmotné pomoci. V praktické části diplomové práce je realizován výzkum, který má kvalitativní a kvantitativní část. Zjišťuje, jak své bezdomovectví vnímá klient, jak na svůj život pohlíží, jak je motivován ke změně životního stylu, jak hodnotí současnou společnost.

Klíčová slova: bezdomovec, bezdomovectví, životní styl, finance, sociální problém, sociální vyloučení

Abstract

The master thesis analyzes the problematics of homelessness in wider social contexts. It is conceived in two levels. One of them is the theoretical part, in which the terminological and theoretical concepts of the studied problems with the penetration into the resocialization pedagogy and social work are presented. Among these social contexts, we include the causes of homelessness, homelessness as a lifestyle and a system of social assistance. They concern the areas of prevention and social inclusion, the development of social services and material assistance. A research is conducted in the practical part of the master thesis, which has qualitative and quantitative part. It discovers how our client perceives his homelessness, how he sees his life, how he is motivated to change the lifestyle and how he characterizes contemporary society.

Key words: homeless, homelessness, lifestyle, money, social problem, social exclusion

Obsah

PROHLÁŠENÍ.....	5
ÚVOD.....	10
1 BEZDOMOVECTVÍ JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM	12
1.1 Sociální exkluze a bezdomovectví	12
1.2 Historie bezdomovectví.....	14
1.3 Charakteristika bezdomovectví a životní styl	15
1.3.1 Oblast lidských práv a legislativy	15
1.3.2 Charakteristika osob	16
1.3.3 Statistické údaje	18
2 PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ.....	20
2.1 Vnitřní a vnější příčiny bezdomovectví	20
2.2 Příčiny bezdomovectví v zahraničí	22
3 SOCIÁLNÍ STRATEGIE V SYSTÉMU SOCIÁLNÍ POMOCI	24
3.1 Hmotná pomoc od státu.....	25
3.2 Sociální služby	28
3.2.1 Služby zaměřené na naplnění základních potřeb.....	28
3.2.2 Služby zaměřené na reintegraci a soběstačnost	29
3.2.3 Chráněná a podporovaná zaměstnání	29
3.2.4 Veřejně prospěšné práce	29
3.2.5 Sociální firmy	29
3.2.6 Další služby.....	30
3.2.7 Specifika sociální práce s bezdomovci	30
3.3 Prevence bezdomovectví.....	30
3.3.1 Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví.....	32
4 HLAVNÍ AKTÉŘI ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY	33
4.1 Ústřední orgány státní správy.....	33

4.2 Činnost neziskových organizací.....	34
4.2.1 Organizace v zahraničí.....	35
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	37
5.1 Výsledky kvantitativní šetření.....	37
5.1.1 Univariační analýza	39
5.1.2 Verifikace.....	49
5.2 Kvalitativní šetření	54
5.2.1 Charakteristika výzkumného vzorku	56
5.2.2 Analýza rozhovorů.....	58
6 NÁVRHY A OPATŘENÍ.....	71
7 DISKUSE.....	72
ZÁVĚR	74
ZDROJE.....	75
PŘÍLOHY	78

ÚVOD

Bezdomovec, osoba bez přístřeší, houmlésák, homeless. Tímto termínem a dalšími nazýváme někoho, kdo přišel o domov. A nejen o domov. Jedinec je na okraji společnosti, jedná se o formu vážného sociálního vyloučení. Ve většině případů nás nezajímá, jakým způsobem daný člověk o domov přišel, často predikujeme, že si za současnou situaci může sám. Mnohdy nás ovlivňují média, ať už v pozitivním slova smyslu – v případě že v zimním období zemře jedinec mrazem či tělesným vyčerpáním, nebo negativním. Nelze predikovat ani generalizovat. Některé příběhy jsou podobné, jiné stejné, jiné naprosto odlišné. V diplomové práci používám termíny bezdomovec a osoba bez přístřeší. Termíny užívám dle vybrané literatury, či zákonů.

Problematice bezdomovectví není věnována taková pozornost, přitom počty osob bez přístřeší vzrůstají, a zároveň se bezdomovectví pomalu stává módním trendem, kdy je člověk mimo normy a společnost. Proto by této tématice měla být věnována větší pozornost. V rámci primární a sekundární prevence je bezdomovectví mírně podchyceno, v případě terciární jsou však jisté meze. Faktem také zůstává to, že u osob bez přístřeší je potřeba sociální pomoc nepřehánět, aby u klienta byla možná resocializace.

Bezdomovectví má sociální charakter a sociální souvislosti. V otázce bezdomovectví máme několik možností sociální pomoci osobám bez přístřeší - pomoc institucí, dobrovolnictví, nadace, sociální dávky. Diplomová práce je nazvána jako sociální aspekty bezdomovectví, aspekt, neboli hledisko, charakteristický rys, úhel pohledu je ve všech směrech sociální.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou část a empirickou. Hlavním cílem této práce je zjištění sociálních aspektů bezdomovectví. Co vede klienty k životu bez domova? Tíživá finanční situace nebo snad druh životního stylu? Využívají nabízených služeb? Jak své bezdomovectví vnímá samotný bezdomovec a jak pohlíží na společnost?

Teoretické zakotvení je v prvních čtyřech kapitolách, kde kombinuji dostupné autory a snažím se zachytit teorii k této problematice, dochází tedy k uvedení do daného tématu. Vyjasňuje historii, příčiny a charakteristiku osob bez přístřeší na podkladě dostupné literatury. Neopomíná ani sociální strategie spolu se specifiky bezdomovectví.

Empirická část začíná kapitolou pět. Zde je vypsána metodika sběru dat, výsledky jak kvantitativního, tak i kvalitativního šetření. Kvantitativní šetření bylo uskutečněno z důvodu zjištění názoru majoritní společnosti na problematiku bezdomovectví. Tyto informace jsem

zjišťovala pomocí dotazníkového šetření. Kvalitativní část se zabývala pohledem osoby bez příštěší na svou osobnost a majoritní společnost. Tyto informace jsem zjišťovala pomocí rozhovorů. Není opomenuta ani podkapitola s návrhy a řešením.

Diskuse shrnuje výsledky empirického šetření a odpovídá na výzkumné otázky.

Práci si autorka vybrala z důvodu pracovní zkušenosti s osobami bez příštěší, dále i z důvodu částečného zaměstnání s klienty.

1 BEZDOMOVECTVÍ JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM

„Bezdomovci jsou pro většinou společnost jakousi beztvárovou hmotou, která nestojí za povšimnutí. Senior, invalida, psychotik, nebo třeba někdejší vrcholový sportovec, profesor, umělec přestává být seniorem, sportovcem, profesorem, ale stává se jen bezejmenným bezdomovcem.“ (Konsensuální konference, 2014, s. 9)

S bezdomovectvím, konkrétním sociálním problémem, se setkáváme téměř všude po světě. O domov můžeme přijít všichni relativně velmi rychle, obzvláště v dnešní době, která nabízí tolik možností, až se nám některé mohou vymstít. Bezdomovectví není jen problém ztráty přístřeší. Bezdomovectví není systematicky, ani legislativně nijak definováno. V dnešní době se věnuje také pozornost jiným sociálním problémům, dle mého názoru, například problematice osob se sociálně zdravotním postižením. Především díky generalizaci problému bezdomovectví způsobenou majoritní společností. Předpoklad, že si jedinec za svůj současný stav může vždy sám a vlastně se z něj nechce vymanit. (Koncepce prevence, 2013)

„Problematika bezdomovectví a bezdomovců je výslednicí působení mnoha vlivů a oblastí a je sama o sobě komplikovaným, vnitřně bohatě diferenciováním, sociálním, ekonomickým, politickým, zdravotním, právním a bezpečnostním problémem.“ (tamtéž, s. 7)

1.1 Sociální exkluze a bezdomovectví

Bezdomovectví je vlastně sociální vyloučení (exkluze) na okraj společnosti. Sociální exkluze neboli vyloučení, můžeme chápat *„jako ohrožení integrity a sociální koheze dané kolektivity a zpochybnění identity jejích členů“*. (Mareš, Sirovátka, 2008, s.272)

„V obecně společenských konotacích se fenomén sociální exkluze v podmínkách České republiky váže spíše na problémy týkající se: bydlení, vzdělávání, sociálních služeb, zaměstnanosti, bezpečnosti a institutu rodiny.“ (Kaleja, 2015, s.10)

Ve společnostech se běžně vyskytuje exkluze, a může mít různé podoby. Například chudobu, politické vyloučení, nemateriální nevýhody, sociální marginalizace, kulturní exkluze atd. Právě osoby bez přístřeší spadají do exkluze tím, že ztratili bydlení, často i pracovní nebo morální návyky aj. (Mareš, Sirovátka, 2008)

Pod označením „bezdomovec“ je tedy třeba si představit člověka, který přišel nejen o domov, ale byl i sociálně vyloučen majoritní společností. Nemá domov, nemá co jíst, ztratil

profesní pozici - tím i soběstačnost, může být závislý na charitativních organizacích. Všechny zmíněné psychické, sociální, fyzické problémy mohou vést ke kriminalitě nebo žití z odpadků. V rámci psychologie jde o ztrátu zázemí, jistoty, bezpečí, ztrátu blízkých lidí, chybí mu i místo – skupina, ke které by patřil, sounáležitost. To vše si představme pod „osobou bez přístřeší“. Často pak jedinci právě rezignují. Ve většině případů jsou sami nebo ve skupině jiných osob, které jsou ve stejné sociální situaci. Jak se pak jedinec může vymanit z již zmiňovaného sociálního problému, ve chvíli, kdy konečně k nějaké skupině náleží? (Vágnerová, Csémy, Marek, 2013)

Bezdomovectví je krajní podoba sociálního vyloučení, přičemž *„sociální vyloučení se týká koheze společnosti -jednotlivé společenské vazby jsou oslabeny a jistá jedinci nebo skupiny se dostávají na společenskou periferii“* (Kliment, Dočekal, 2016, s.29).

Často široká veřejnost vidí bezdomovce jako „opilce, pobudy, flákače, kriminálníky“. Ve většině případů nám takto odpoví člověk, kterého náhodně potkáme na ulici. Tento jejich zakořeněný názor je tak hluboko, že jej lze jen stěží změnit. Bezdomovci - špinaví lidé, žebrající o každou korunu, neschopní pracovat, spící na ulici, téměř vždy v ruce alkohol... V některých případech tomu tak je, navíc v těch veřejně nejvíce viditelných, ovšem nemůžeme generalizovat. Bezdomovectví může být i druh životního stylu, ovšem tohoto typu je zanedbatelná menšina. (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2010)

„Dle definice Ethos se jedná o souhrnné označení pro heterogenní populační skupinu zahrnující jak viditelné bezdomovce, tj. osoby, které spí venku (bez střechy), tak osoby, které v důsledku nemožnosti zajistit si jiné bydlení žijí v bytovacích zařízeních pro bezdomovce, dále osoby, jejichž bydlení je nejisté, a také osoby, které žijí v podmínkách, které neodpovídají minimálním standardům bydlení v daném kulturním a sociálním prostředí.“ (Koncepte prevence, 2013, s.8)

Obecně pro majoritní společnost je bezdomovcem ten, kdo nemá domov. Bezdomovec, osoba, kterou postihlo sociální vyloučení, ztráta bydlení. Žije na veřejnosti, na neadekvátních místech, v neadekvátních podmínkách. Osoba bez přístřeší, bez domova. Přičemž domov lze chápat jako místo, kde máme zázemí. Kde máme nejen střechu nad hlavou, ale kde máme pocit jistoty, bezpečí a ochrany. V případě, že nemáme domov, neznamená, že jsme osobou bez přístřeší. Představme si třeba osoby v bytovnách a azylových domech – domovem své bydlení nazvat nemusí, nicméně střechu nad hlavou mají. Bezdomovci jsou lidé, kteří mají jen sami sebe. Nemají rodinu, přátele se sociálním statutem,

na které by se mohli obrátit, jsou to lidé opuštění, bez vztahů, bez naděje, bez smyslu života atp. Prostředí, ve kterém se bezdomovec vyskytuje, bývá nejčastěji autobusové nebo vlakové nádraží, parky, pod mosty, u hypermarketů, v opuštěných budovách anebo vagónech. Soustřeďují se na větší města, kde je obecně zaručena vyšší anonymita a snazší přežití. (Průdková a Novotný, 2008). Stejně tak i vyšší příležitost získat prostředky k obživě.

1.2 Historie bezdomovectví

Za první známky bezdomovectví se považuje už trest vyloučení z komunity. Už v Bibli můžeme najít známky bezdomovectví, a to konkrétně na příkladu Kaina, který zabil bratra a dostal trest vyhnání, a navíc ho označili tak, aby se nezačlenil v žádné jiné společnosti. (Bible, GN 4,1-16, [online]). Konkrétně Kain si za ono vyloučení mohl sám, možná i díky tomu pořád přetrvává mýtus, že osoby bez přístřeší si za svou situaci mohou sami. Bezdomovectví můžeme spatřit i v rámci určitých rituálů, kdy byl jedinec nejprve vyhnán, musel splnit různé zkoušky, které na něj čekaly venku a poté se reintegroval zpět do své společnosti již nějakým způsobem zvýhodněn. Uvádí se, že ve středověku pro nepřizpůsobivé, odlišné jedince shromažďovali na tzv. „lodě bláznů“. Díky průmyslové revoluci se objevilo bezdomovectví, které známe v dnešní podobě. Počty bezdomovců se zvyšovaly a o péči se staraly církevní řády. Státní péče o bezdomovce se poprvé v České republice objevila v roce 1862. Od té doby se zákony postupem času měnily, nicméně jádro zůstávalo stejné. Pokud se objevil chudý občan, musela se o něj postarat obec. Během první republiky se začalo rozlišovat, která osoba bez přístřeší sociální pomoc skutečně potřebuje, a která osoba této pomoci zneužívá. Měl být k tomu nápomocný registr žebráků, avšak pro některé bylo získání sociální pomoci náročné, že žádost nakonec vzdali. Po komunistické revoluci v roce 1948 se chudoba tabuizovala. Totalitní režim byl přísný, netoleroval charitativní organizace, došlo k jejich zrušení. Bezdomovci se v ulicích stále vyskytovali, ovšem museli se schovávat, jinak by byli potrestáni. Pokud lidé trpěli handicapem, byla možnost využít služeb pečovatelského domu. Na počátku 90.let 20.století mezi bezdomovce patřili lidé formálně zaměstnaní, uměle zaměstnaní, propuštění z větších firem, z VTOS nebo propuštění z psychiatrických ústavů. Počty postupně narůstaly. V 90. letech se této problematice ujaly církevní a neziskové organizace. Po roce 2000 se poprvé stalo bezdomovectví součástí politické agendy a začalo se veřejně řešit. V té době začalo být bráno jako sociální problém. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012)

1.3 Charakteristika bezdomovectví a životní styl

V této kapitole uvedu charakteristiku osob bez přístřeší, tak jak je uváděná v literatuře. Věnuji se zde i statistice a právní legislativě.

1.3.1 Oblast lidských práv a legislativy

V rámci současné platné legislativy většinou výraz „bezdomovec“ nenajdeme. Legislativa v kontextu osob bez přístřeší toto přímo nedefinuje, nicméně i tak lze najít v řadě zákonů oporu i pro tuto problematiku. Níže uvedu pár takových příkladů, věnující se pomoci osobám bez přístřeší.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o sociálních službách). Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o životním a existenčním minimu). Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o pomoci v hmotné nouzi). V rámci zákona č.108/2006 Sb., § 92 písm., tuto cílovou skupinu definujeme takto: osoby ohrožené sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu; osoby, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. V rámci udělování občanství, kde se taktéž vyskytuje slovo bezdomovec, hovoříme o zákoně 179/1946 Sb., dále například zákon o nabývání a pozbývání československého státního občanství 194/1949 Sb., dále zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky 40/1993 Sb. V poslední řadě bych zmínila zákon o matrikách, jménu a příjmení, č. 301/2000 Sb. Zákon č.100/1988, kde zaručuje péči pro občany vyžadující zvláštní pomoc a pro občany společensky nepřizpůsobivé. Bydlení nikde není přímo dáno zákonem, nicméně zmíněno v Listině základních práv a svobod přístřeší nebo ubytování jako nezbytné pro zajištění základních životních podmínek. V rámci zákonů můžeme najít slovo *osoba bez přístřeší* hned několikrát. Žádný zákon se však nevěnuje přímo této problematice, pomoci této sociální skupině. Zájem o pomoc věnované této skupině postupně upadá a města či kraje vkládají své finance do, podle nich smysluplnějších projektů a investic. Problematiku bezdomovectví nevnímají jako problém tolik ohrožující společnost. V případě zdržování osob bez přístřeší například na nádražích a náměstích, je zavolána

Městská policie České republiky, která je vzbudí, odvede atp. Tím veškerá starost končí. (Zákony pro lidi, [online])

1.3.2 Charakteristika osob

Skupiny osob, které jsou v rámci této problematiky ohroženy, jsou dlouhodobě nezaměstnaní, fyzicky i psychicky handicapovaní, senioři, lidé adaptovaní na život v institucích, příslušníci etnických minorit, migranti a lidé závislé na návykových látkách. Obecně můžeme vidět bez domova spíše muže, což je způsobeno tím, že ženy mají bohatší sociální síť a jsou schopny ji maximálně vytěžit, kdežto muži jsou často ostýchaví. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012)

Osoby bez přístřeší můžeme rozdělit do třech skupin, a to zjevné, skryté a potencionální bezdomovci. Zjevné jsou ti, které vidíme kolem sebe, v parcích nebo na nádražích. Mezi bezdomovectvím skrytým si představme osoby nevyhledávající sociální služby, neukazují se na veřejnosti. Potencionální jsou ti, u kterých vidíme možnou hrozbu toho, že o domov přijdou. (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2010) Výše zmíněná kategorizace odpovídá tomu, jak bezdomovectví vnímá veřejnost.

Bezdomovectví můžeme i dělit dle trvání – krátkodobé (1 rok), střednědobé (1-5 let), dlouhodobé (5 let a výše). Můžeme se setkat s mnoha případy. Pokud se bavíme o kategorizace v rámci příčin, bavíme se o dlouhé, krátké, zdravotní a bezdomovectví tzv. vlastní volbou. Pod krátkou patří např. i osoby, které se do této nepříznivé sociální situace už narodily. Krátká trajektorie směřující k bezdomovectví může být také zadlužení, nezaměstnanost nebo zdravotní potíže. Zdravotní představují přímo zdravotní indispozice. Bezdomovectví volbou se může zdát vzácné, nicméně v poslední době se stává více oblíbené. (Koncepce prevence, 2013)

Ve sborníku, který byl vydán u příležitosti konání Konsensuální konference o bezdomovectví v České republice, je uváděna poněkud širší typologie. Jednou z nich je již výše zmíněná typologie dle vnímání majoritní společnosti, dále dle trvání. Příčiny jsou zde však rozděleny na vlivy materiální, vztahové, osobnostní a institucionální. Faktory institucionální má moc ovlivnit stát. Například dítě propuštěné z dětského domova není připraveno na propuštění a snadno se tak může stát osobou bez domova. To samé si lze představit i u jedinců po výkonu trestu odnětí svobody. Dalším důvodem bývá i kombinace a souhra těchto faktorů: ztráta zaměstnání, dluhy, žádné partnerské vztahy či rodinné zázemí. Bezdomovectví lze i rozlišit dle geografického původu na místní, vnitrostátní, občany EU a na ostatní cizince. Přičemž právě tato typologie mi připomíná tematiku bezdomovectví

cizinců jako aktuální a problematickou například skrz vyřizování dokladů, rodných listů aj. S tím je spojená i kategorizace podle právního postavení, a to na legálně pobývajících na území státu a ilegální migranty. Rodinný stav, přirozené vztahy, osamělí lidé, lidé s dětmi - další kategorizace, která nese v názvu více životních situací. Dalším dělením může být podle osobních charakteristik, které hrají velikou roli (gender, věk, zdravotní stav, etnický původ). V neposlední řadě musím zmínit také dělení dle aktuální životní situace neboli ETHOS. (Konsensuální konference, 2014)

Pokud budeme bezdomovectví nahlížet v rámci genderového hlediska, lze spatřit rozdíly mezi muži a ženami, které jsou v tomto sociálním problému názorně vidět. Ženy vyhledávají v nouzi pomoc, jsou brány jako křehká stvoření, která se těžko ubrání útokům, jsou snadnou kořistí. Muži mají tendenci ženu ochraňovat, pokud se vyskytne na ulici. Ženy jsou obecně chráněny, jsou chápány jako potencionální matky, a právě pokud dítě mají, dítě je často motivací pro ženu. Bezdomovkyně jsou převážně týrané ženy, důvodem jejich odchodu mohou být i konfliktní rodinné vztahy. Mužský stereotyp je takový, že muž dominuje silou, penězi a agresí. Nicméně pokud se na ulici dostanou, produktivní věk bývá velikou překážkou. Ztrácejí právě ony znaky. Jakmile muž nezvládne pomoci, přestává být mužem. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 107-113)

Vzhled a oblečení hovoří o těchto osobách dost jasně a dojem je patrný již z dálky. Hygiena je na ulici téměř nemožná. Oblečení je špinavé, potrhané, zničené, ale o tom život na ulici pro ně není. Často je potkáme s batohy nebo igelitovými taškami. Bezdomovci se rozdělují na dva typy. Ti, co mají stále bydlení, nelegálně – squatteři a ty, co nemají kde přespávat a využívají veřejné prostranství. Každým dnem se snaží přežít. Doufají, že se dožijí rána. Spánkový deficit vzrůstá. Někdy se spojují do páru nebo je můžeme potkat se psem. Postrádají kvalitní vztahy. Co se týče obstarání si stravy, nepleťme si žebráka s bezdomovcem. Mnozí bezdomovci si právě na stravu a alkohol vydělávají žebráním, tzv. somrováním, jiní se bojí a vybírají popelnice. Pomoc využívají spíše v denních centrech, i když altruismus berou jako závazek. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 61-78)

Většina bezdomovců je v produktivním věku. Nesmíme však opomenout mladé bezdomovce, kteří vyšli z dětských domovů, ústavů, odešli z rodin – opouštějí domov kvůli vlastnímu chování (drogy, kriminalita). U mladých lidí tedy jde buď o určitý způsob protestu, nerespektování autority anebo může jít o určitý druh adrenalinového chování, dobrodružství. Nedá se říct, že by většina bezdomovců byli rozvedení. V procentuální rovině mluvíme zhruba o polovině. Často mnozí z nich nevstoupili ani do manželství, mají psychickou

poruchu osobnosti nebo jde o ovdovělé jedince. Statisticky jsou většina bezdomovců muži, i když ani žen není nezanedbatelné číslo. Tyto počty jsou uvedeny a rozepsány v kapitole 1.5. „Statistické údaje“, které jsou z roku 2011. Muži jsou většinou rizikovější a problémem je patologické chování – nejčastěji alkoholismus, gambling a drogy. U soudu je dítě většinou svěřeno do péče matky. Co se týče vzdělání, můžeme říci, že jde převážně o lidi s nízkou úrovní vzdělání. Často buď se základním vzděláním, nebo výučním listem. Další charakteristikou může být i nelegální zaměstnání, díky čemuž pak nemají mnohdy ani dohodu o provedení práce. Dalším problémem je trvalé bydliště. Jestliže je osoba bez trvalého bydliště a nemá ani přechodné, jen stěží o něj bude postaráno na Úřadu práce. Charakteristická je i kriminalita bezdomovců. I přes to vše můžeme najít spoustu jedinců, kteří se snaží zařadit mezi majoritní společnost, mají snahu si najít práci, bydlení, nicméně často se setkávají s odporem, stigmaty, předsudky. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012)

1.3.3 Statistické údaje

V rámci statistických údajů jsem našla níže rozepsané informace, přímo na stránkách Českého statistického úřadu. Data byla aktualizována dne 9.3.2015 a sčítání je z roku 2011. Informace o počtech bezdomovců lze nalézt na internetových stránkách Českého statistického úřadu.

Nejvíce lidí bez domova, 2 574 konkrétně, je v Moravskoslezském kraji. Zhruba o polovinu níže s počtem 1 254 skončilo naše hlavní město Praha. S číslem 1 156, se na místě třetím umístil kraj Jihomoravský. Počet lidí bez domova byl v závěru 11 496, ovšem je třeba brát v úvahu, že sčítání nemůže být přesné, část lidí bez domova není započtená – ať už z jakéhokoliv důvodu. Co se týče pohlaví, je více než jasné, že převládá mužské pohlaví. Žen bylo sečteno pouhých 21,5 %. Dle našich předpokladů se většinou jedná o svobodné muže, ovšem není to tak veliké procento, jak by asi většina lidí očekávala. Rozvedených mužů je pouze o 10,7 % méně. Co se týče vzdělání, tak nejvíce je zastoupena skupina s výučním listem nebo středoškolským vzděláním bez maturity. Ne nadarmo nám bylo od mala vkládáno do hlavy procesem opakování, že se musíme učit, abychom měli práci a pěkný dům, byt, auto... Na místě druhém byli zařazeni svým počtem bezdomovci pouze se základním vzděláním. Počet procent lidí se základním vzděláním je na rozdíl od lidí s výučním listem téměř o polovinu nižší. Jedná se 28,5 % vs. 47,2 %. Český statistický úřad do výzkumu zařadil i víru. Ovšem tento dotaz byl ve sčítání dobrovolný a odpověděla pouze polovina dotazovaných. Většina uvedla, že věří, ale nehlásí se k žádné konkrétní víře. Pro zajímavost, ČSÚ uvedl, že 14 bezdomovců vyznává víru rytíře Jedi. Jedi je postava z filmové ságy Star Wars, jedná se o fiktivní víru. V rámci ekonomické aktivity je 40,2 % nezaměstnaných a malá

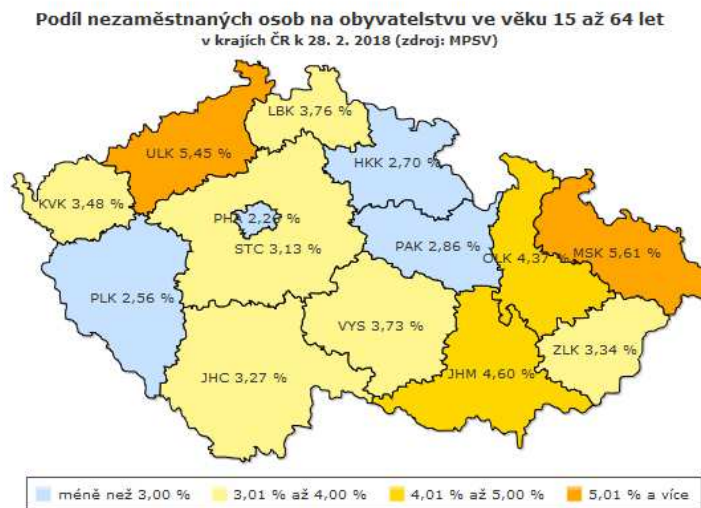
část, konkrétně 3,1 % stále hledá své první zaměstnání. Mezi lidmi bez domova můžeme najít i důchodce, a to 14,2 %. Překvapivě 28,5 % bezdomovců je ekonomicky aktivní, ovšem o verifikaci zde hovořit nelze. (ČSÚ, 2011, [online])

2 PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ

„Bezdomovectví je sice výsledkem individuálního selhání jedince, ale zároveň odráží celkový stav společnosti.“ (Mandys, 2011, s.63) Pokud přemýšlíme o odstranění bezdomovectví, předpokládá se, že znalost příčin je jednou z těch nezakladnějších vědomostí. Pokud nikoliv, odstraňování tohoto problému bude značně neefektivní. Měli bychom rozlišovat, co je příčinou bezdomovectví – například rozvod, a co následkem bezdomovectví – problém s alkoholem, a se zjištěnou příčinou nadále pracovat.

2.1 Vnitřní a vnější příčiny bezdomovectví

Bezdomovcem se může stát úspěšný podnikatel, senior, inženýr atp. Na podkladě různých kazuistik byly zjištěny faktory vnitřní a vnější, což lze brát jako základní rozdělení příčin. Vnější příčiny bezdomovectví jsou důsledkem jak politické, tak i ekonomické situace, kdekoliv na světě. Lze sem zařadit i sociální politiku a zákonodárství. Příkladem může být nedostatečné zabezpečení, nemoc, chudoba, diskriminace, vysoká nezaměstnanost – bereme v úvahu, že míra nezaměstnanosti se stále pohybuje.

Obrázek 1 Podíl nezaměstnanosti v krajích, Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>

Mezi vnitřní příčiny bezdomovectví lze zařadit rozpad rodiny, nízký příjem, ztráta zaměstnání – jde o materiální, vztahové a osobní podmínky jedinců rodin, o psychický stav. Jedny z nejdůležitějších vztahových podmínek je například fungující a milující rodina. Poměrně veliký vliv má dysfunkčnost rodiny, kdy rodiče jsou rozvedení nebo týrají děti, aj. (Průdková a Novotný, 2008)

V rozdělení příčin lze i pojmenovat jako atributy situační a dispoziční. Atributy situační se mění dle situace, kdežto atributy dispoziční jsou neměnné a vliv mají i vlastnostmi jedince. Dalším rozdělením upozorníme na příčiny objektivní a subjektivní. Objektivní příčina je vlastně synonymem k vnější, je způsobena systémem a jedinec je obětí. Subjektivní příčina „ukazuje“ na jedince jako na strůjce problému, tudíž na negativní vlastnosti jedince.

Nejde však o to, co se stalo v době, kdy se stal klient osobou bez přístřeší, tj. co bylo tou primární příčinou. Mnohem podstatnější je totiž sekundární příčina. Proč klient na ulici zůstává, proč se nesnaží změnit svůj status. Nakonec se ještě přidává terciární příčina, tedy proč se klient na ulici stále vrací, co tam je pro něj tak lákavé. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012)

Za obecné teorie neboli indikátory vedoucí k bezdomovectví považujeme zkušenosti z dětství a z dospělosti. Munoz, Panadero, Santos, Quiroga (2005, s. 35 – 47) uvádí indikátory podstatné pro období dětství: „*nefunkční rodina, sexuální nebo fyzické zneužívání, hrubé zacházení rodičů s dětmi, psychické onemocnění u rodičů.*“ V dospělosti jsou důležité indikátory „*fyzické nebo sexuální násilí v dospělosti, oběť trestné činnosti, zkušenost z vězení, délka bezdomovectví, užívání návykových látek*“. Lze tedy říci, že výše zmíněné faktory jsou aktuální i nyní, po 12 letech, od vydání zmiňované publikace. Patologické vlivy stále přetrvávají a mohou tak způsobit ztrátu domova.

Zahraniční empirické výzkumy, které zmiňuje Mandys ve svém článku *Bezdomovectví a kriminalita*, nám vyúsťují v tyto obecné rizikové faktory pro vznik bezdomovectví:

- „*Sexuální a psychické zneužívání v dětství nebo dospívání;*
- *rodinné spory a rozvraty;*
- *delikventní chování a zkušenost s vězením;*
- *předchozí služba u armády;*
- *nedostatek sociálně podpůrných sítí;*
- *dluhy, nezaplacené nájemné nebo hypotéky;*
- *neshody v sousedství;*
- *zneužívání drog a alkoholu;*
- *vyloučení ze školy a nedostatek kvalifikace;*
- *problémy s duševním zdravím; špatné psychické zdraví.*“ (Fitzpatrick, Kemp a Klinker, in Mandys, 2011, s. 61)

2.2 Příčiny bezdomovectví v zahraničí

V zahraniční literatuře se lze setkat s obdobnými informacemi. Příčiny bezdomovectví jsou spatřovány v ekonomické situaci dané země, včetně míry bezdomovectví narůstající likvidací dělnických ubytoven, nedostatku míst v nemocnicích, domech sociální pomoci, nedostatkem následné péče o děti propuštěné z dětského domova a ty, které dovršily 18 let. V polské literatuře se setkáváme i s tvrzením, že příčinu bezdomovectví ovlivňuje i nedostatek institucí, které pečují o osoby s virem HIV. Mezi další příčiny bezdomovectví patří ukončení nájemné smlouvy u vlastníků bytových domů, kteří propouští nájemníky bez možnosti náhradního bydlení, a také velmi často zvyšují neúměrně nájemné, které nejsou schopni nájemníci hradit. Podobnou situaci jsme v ČR zaznamenali v 90. letech minulého století, kdy řada bytových domů byla vrácena majitelům v rámci restitucí (Bezdomność, [online])

Řada příčin bezdomovectví je spojena s výskytem patologického chování. Nejčastěji se jedná o alkoholovou závislost, kriminální chování, odmítnutí pomoci ze strany nejbližších z důvodu rozvodu, z důvodu rozpadu formálních i neformálních vztahů, v důsledku prostituce žen a násilí v rodině. V neposlední řadě jsou popisovány příčiny sociálně psychologické, o čemž svědčí i možnost volby jiného způsobu života jedince a odmítnutí obecně uznávaného systému hodnot. Bezdomovectví vzniká i z příčin osobnostních, mezi něž řadíme pocit osamocení, stud, přesvědčení o špatné povaze světa a lidí, pocit méněcennosti. (Tamtéž, [online])

Polská praxe i literatura nám ukazují, že jsou specificky analyzovány příčiny bezdomovectví ze strany samotných bezdomovců a příčiny prezentované vládními materiály. Mezi příčiny na straně samotných bezdomovců jsou řazeny faktory spojené s patologickým socializačním procesem v rodině a jiných primárních skupin (vrstevnických). Následně z toho pramenící špatná připravenost jedince na samostatný život, spojená s nedostatkem možností samostatného bydlení a nemožností získat bydlení společně s nejbližšími rodinnými příslušníky, např. po rozvodu, při návratu z vězení, dlouhodobého léčení apod. Dále jsou to příčiny spojené s neschopností přizpůsobit se dané sociálně ekonomické situaci včetně schopnosti dlouhodobě pracovat a nedostatkem možností být zaměstnaný za slušnou mzdu. Rovněž příčiny spojené s nepřizpůsobením se kultuře a zvyklostem dané země či kraje, včetně neschopnosti manželského soužití. A poté jsou to příčiny spojené s pitím a nadužíváním alkoholu, což v pozdějším čase může vést k alkoholové závislosti. Statistika v Polsku uvádí, že mezi příčiny bezdomovectví patří: rozpad rodiny, sociální vyloučení, návrat z VTOS bez možnosti bydlení, absence stálých příjmů, násilí v rodině, nedostatek sociální tolerance,

závislosti, likvidace dělnických ubytoven, odchod z dětského domova a návrat z psychiatrické nemocnice. (Bezdomnośc, [online]).

3 SOCIÁLNÍ STRATEGIE V SYSTÉMU SOCIÁLNÍ POMOCI

Sociální strategie v sociální práci s osobami bez přístřeší spočívají v sociální pomoci od státu, dále i praktické přístupy v řešení bezdomovců. Spadají sem i preventivní aktivity, sociální služby zaměřené na naplnění základních potřeb, služby zaměřené na reintegraci, chráněná a podporovaná zaměstnání, veřejně prospěšné práce, sociální firmy. Sociální strategie představují péči o osobu bez přístřeší.

V případě sociální pomoci bych k vysvětlení využila pyramidu potřeb od Abrahama Maslowa. V případě, že chceme klientovi pomáhat, motivovat, úspěšně resocializovat, je potřeba postupovat ze směru odspoda směrem nahoru. Tudiž zajistit základní tělesné potřeby, poté zajistit bezpečí a jistotu, potřebu lásky, přijetí a spolupatřícnost, potřebu uznání, úcty, a na závěr pak potřebu seberealizace.

Obr. 2 Maslowova pyramida, Zdroj: www.google.com/maslowowapyramida

Nejedná se pouze o naučené chování. Lidské potřeby a hodnoty jsou základním kamenem naší humánnosti. Začínáme již na výše zmiňovaných potřebách a zdrojích. Potřebujeme k někomu patřit, mít nějaké kořeny, mít pocit bezpečí, důvěry, vlivu, úcty, ale i intimity. Pod těmito potřebami si představme pojem kvalita života, kde právě to podstatné spočívá v naplnění potřeb a tím i štěstí. (Baštecká a kol., 2005)

Sociální strategie pomoci jsou založené také na legislativních předpisech, které pomoc rámuje. U nás je to zákon č.108/2006 Sb. o sociálních službách.

3.1 Hmotná pomoc od státu

Stát nabízí pomoc člověku v hmotné nouzi. Pojem hmotnou nouzi stanoví zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Dále ji rozšiřuje zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi. Více informací nalezneme na oficiálním portálu MPSV, který poskytuje podrobné informace (MPSV, Pomoc v hmotné nouzi, [2018]). Z nich bude čerpáno v této kapitole.

System v hmotné nouzi pomáhá člověku, který nemá dostatečně velké příjmy, aby si udržel životní standard. Zároveň by měl být motivující, aby jedinec začal pracovat a viděl, že se má lépe než člověk nepracující. Hmotná nouze zároveň bojuje proti sociálnímu vyloučení. Za osobu v hmotné nouzi se nepovažuje člověk, který se nesnaží si svými možnými silami zvýšit příjem, nepracuje, ani o práci nežádá a odmítá vykonávat navržená krátkodobá zaměstnání navrhovaná Úřadem práce. Není to ani osoba, která je na nemocenské nebo jí byla odmítnuta z důvodu toho, že si úraz přivodila sama, dále osoba neplnící povinnosti zákonného zástupce a nárok nemá ani osoba, která nenastoupila do detence nebo výkonu trestu odnětí svobody. Jsou tři možnosti, jakým se jedinec může dostat k dávkám v hmotné nouzi, a to:

- Příspěvek na živobytí
- Doplatek na bydlení
- Mimořádná okamžitá pomoc.

Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí se řeší s každou osobou individuálně, je to pomoc jedinci nebo celé rodině. Důležité jsou zde i možnosti spolu se snahou – získání financí na podkladě prodeje některé z věcí ve vlastnictví nebo další pracovní možnosti. V tomto příspěvku se zohledňuje i lékařem předepsaná dieta. O tuto dávku může zažádat i osoba, která je hospitalizována ve zdravotnickém zařízení celý kalendářní měsíc. O tento příspěvek může osoba zažádat, jestliže po odečtení nákladů nedosahuje částka na živobytí. (MPSV, Pomoc v hmotné nouzi, [2018]).

Doplatek na bydlení

Doplatek na bydlení osoba může získat v případě, že má nárok na živobytí. Je výjimečný případ, kdy se žádající osoba může dostat k doplatku na bydlení, bez toho, aniž by měla nárok na živobytí. Doplatek na bydlení pak může být investován i do jiného než obytného prostoru, ovšem musí splňovat hygienické podmínky, stavebně technické standardy a souhlas obce. Tento případ může platit například pro Azylové domy, Domovy pro seniory atd. Opět se posuzují příjmy osob. Doplatek na bydlení je schválen, jestliže rodině anebo osobě finance nestačí. Podmínkou je, že osoba žádající musí být vlastníkem bytu, nájemníkem nebo aby měla jiné rozhodnutí o užívání obytného prostoru. Výše doplatku je taková, aby rodině / jedinci zbylo na živobytí, jakmile zaplatí nájem a náklady na bydlení s ním spojené. (MPSV, Pomoc v hmotné nouzi, [2018]).

Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná pomoc je udělena osobě, která se vyskytla v neodkladné životní situaci. Zákonem Zákon č. 111/ 2006 Sb., o pomoci hmotné nouzi je vymezeno šest takových případů:

- 1.) Osobě, které hrozí vážná újma na zdraví.
- 2.) Osoba, kterou postihne mimořádná událost (zemětřesení, vichřice atd.)
- 3.) Osoba, která nemá na zaplacení správního poplatku (doklady, nocleh, jízdné spojené se zaměstnáním)
- 4.) Osoba, která nemá na úhradu základních předmětů dlouhodobé potřeby
- 5.) Osoba, která nemá náklady na zaplacení či zájmovou činnost nezaopatřeného dítěte
- 6.) Osoba, která nemůže úspěšně řešit svou sociální situaci a je ohrožena společenským vyloučením – lidé po VTOS, propuštění z detence, ukončení léčby, propuštění ze školského zařízení, ochranné výchovy, osoba bez přístřeší, ohrožení práv a zájmů jinou osobou (§2)

Dávky se podle zákona vyplácí jak ve formě peněz, tak i věcně. Na rozdíl od příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení se tato dávka vyplácí bez odkladu a v plné výši. Výše této mimořádné okamžité pomoci se liší dle jednotlivých skupin. Výše dávky se liší. Může být ve výši existenčního minima čili 3 410Kč za jednotlivce, dále až patnáctinásobek životního minima 51 150Kč, výše daného jednorázového výdaje, u dalších případů nesmí dávka překročit desetinásobek/čtyřnásobek v kalendářním roce (34 100,- Kč / 13 640,- Kč).

Nestátní neziskové organizace podporuje tento problém investicí do dalších činností, jako je například občanská sdružení, nadace, obecně prospěšné společnosti a církevní organizace. Prostředky získávají tak, že vyhledávají dárce a sponzory, nebo je získávají skrz granty a projektové činnosti, sbírky atd. Právě nestátní neziskové organizace v České republice zřizují sociální zařízení pro osoby bez přístřeší, pomáhají ovšem města i kraje. Nicméně problém například azylových domů je ten, že přijímají bezdomovce pouze s trvalým pobytem v místě azylového domu, což jak jsem uvedla výše, se řadí mezi problémy. Mnoho takovýchto zařízení se snaží o privatizaci, aby města uspořila. Osobám bez přístřeší pomáhá například Občanské sdružení Naděje, Armáda spásy, Sdružení Česká katolická charita, Diakonie Českobratské církve evangelické anebo občanské sdružení Nový prostor. (Průdková a Novotný, 2008)

Ve skutečnosti se však člověk k příspěvkům nedostane snadno, praxe je poměrně jiná, což jsem měla možnost vyzkoušet i v terénu. Základem je mít občanský průkaz, nicméně mnoho klientů jej nemá, nejčastěji z důvodu jiné státní příslušnosti, či jeho ztráty. V případě ztráty, není problém za 100 Kč občanský průkaz znovu vystavit, pokud klient spadá pod Pardubický kraj. Nicméně pokud ne, je potřeba si vyžádat rodný list, který ovšem matrika pošle doporučeně na příslušnou poštu. Nicméně, jak si má dopis vyzvednout klient, který nemá, jak dokázat svou totožnost, bez občanského průkazu? Další problém, se kterým jsem se setkala, byl, že se tedy zašlo na Policii, spolu s dvěma svědky, kteří potvrdí totožnost klienta, aby došlo k ověření, Policie si našla člověka v Centrální evidenci obyvatel. S náhradním dokladem od Policie se šlo na poštu, nicméně paní nám obálku opět nevydala, poněvadž v náhradním dokladu od Policie nebyla fotografie. V rodném listu nicméně také není. Je neuvěřitelně složité se v reálu dostat k základnímu dokumentu. Pokud jedinec cestuje ze Slovenska do České republiky za prací, přijde o občanský průkaz, tak problém je podobný. Aby klient dosáhl na příspěvek od státu, je potřeba, aby se přihlásil na Úřadu práce, kde je nutností občanský průkaz. V případě přihlášení k nezaměstnanosti musí měsíčně odpracovat 20 hodin prospěšných prací, pokud tak neučiní, automaticky nastává sankce, kdy je mu životní minimum sníženo na částku existenčního minima. Pokud ani nadále nesplňuje požadavky, je vyřazen na půl roku. Co se pak s lidmi děje už nikoho nezajímá. To, že je potřeba docházet na schůzky předem domluvené, je pochopitelné, nicméně většina z nich ani neví, co je za den, datum nebo jaký je čas. Nemají diáře, často ani telefony.

3.2 Sociální služby

V sociální práci máme několik praktických přístupů, jako jsou: preventivní aktivity, služby zaměřené na naplnění základních potřeb a služby zaměřené na reintegraci a soběstačnost. O prevenci bude pojednáno v následující kapitole, nyní se zaměříme na sociální služby. Praktické přístupy v rámci bezdomovectví máme poměrně podchycené. Klient má obecně mnoho možností. Pokud je hladový, má možnost se v denním stacionáři najíst. Pokud mu je zima, v denním stacionáři dostane nějaké ošacení. Tyto služby se samozřejmě využívají především v zimním období, kdy je mnohdy smrtelné spát venku. V sociálním odvětví jde také o terénní práci, která bývá problémem, a který u této klientely vnímám. Většinou ne proto, že bychom klienty obtížně hledali, ba naopak, ovšem problémem je přesvědčit a navést je na tu správnou cestu soběstačnosti. Často právě bezdomovectví může být považováno takovým novým fenoménem dnešní doby. Zdá se, že jde o tu volnost, svobodu. Nemít řád, nestresovat se kvůli nájmu, elektrice, zaměstnání. Žít si svůj život. Domov si vždy někde najdeme, jídlo také nějaké seženeme. A lidé jsou mnohdy štedří.

3.2.1 Služby zaměřené na naplnění základních potřeb

Pokud máme nabízet sociální poradenství, pomoc, považuje se za nezbytné, aby klient měl naplněné základní potřeby. To znamená jídlo, teplo, odpočinek, základní lékařská péče, očistu, ošacení. Pokud se cítí klient nemocně, vyčerpaně, nemá prostředky k lékařské péči, k ošacení, pak budí ve většinové společnosti pohoršení a pozornost, rozhodně ne pochopení. Potom není možná úspěšná reintegrace. Efektivní je, když všechny tyto služby jsou nabízené v jednom místě nebo alespoň poblíž. S touto službou souvisí dobrovolnictví a dárcovství, i když vůči této sociální skupině dárcovství a dobrovolnictví není zrovna populární. V rámci bydlení se nabízí lidem bez přístřeší několik možností. Azylové bydlení, které je krátkodobé a slouží k překlenutí těžké životní situace. Jde o ubytování na pár dnů, maximálně týdnů. Standart bydlení není vysoký – málo soukromí a sdílené pokoje. Střednědobé azylové ubytování poskytuje noclehy na několik týdnů až měsíců, očekává se vyřešení problému, návrat k soběstačnosti. Pokoje mají vyšší standart – jsou samostatné – není to však pravidlem. Pod dlouhodobým azylovým ubytováním si představme přístřeší na několik měsíců až let, podobá se přirozenému bydlení. Nacvičují se zde dovednosti vedoucí k osamostatnění. Cvičné a chráněné byty pomáhají lidem bez domova se začlenit do přirozeného prostředí. (Matoušek, Kodymová, Kolářková, 2010)

3.2.2 Služby zaměřené na reintegraci a soběstačnost

Jak už sám název napovídá, probíhá zde výcvik v potřebných dovednostech (zejména sociálních) a služby podporující zaměstnanost. Reintegraci a soběstačnost podporuje taky právě již zmiňované azylové bydlení. Dalšímu rozvíjení soběstačnosti a reintegraci pomáhají vzdělávací a rekvalifikační kurzy, které jsou ale realizovány sporadicky. Důležité u této sociální skupiny je nabytí nových vědomostí, dovedností, v mnoha případech také znovunabytí pracovních návyků. Konkurence na pracovním trhu je příliš veliká. Řešením jsou právě podporovaná zaměstnání a sociální firmy. (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2010)

3.2.3 Chráněná a podporovaná zaměstnání

Chráněná zaměstnání nalezneme v podobě chráněných dílen a tréninkových pracovišť (například tréninkové kavárny). A čím jsou tato zaměstnání zvláštní? Především vycházejí vstříc zvláštním potřebám klientů, jako je například pružná pracovní doba, daleko tolerantnější přístup k absencím, asistence. V chráněných a podporovaných zaměstnání nejde o výrobní cíl, ale o cíl terapeutický a rozvojový. Zaměstnanci mají pracovní smlouvu, klient má více povinností, ale i kompetencí. Jde především o shovívavost ohledně klienta. Cílem je ho připravit na vstup na pracovní trh, a zároveň mu i pomoci uspět s následným uplatněním. (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2010)

3.2.4 Veřejně prospěšné práce

Veřejně prospěšné práce (dále jen VPP) lze brát jako druh podporovaného zaměstnání. Klienty zaměstnávají zaměstnanci neziskových organizací, a to většinou u těch, u kterých už byli nebo i stále jsou vedeni jako klienti. Cílem programu je opět vytvořit odrazový můstek nekvalifikovaným lidem, pomoci jim s praxí a zároveň je zabezpečit i do důchodového věku. (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2010)

3.2.5 Sociální firmy

Sociální firmy jsou posledním praktickým přístupem, který zmíním. Opět tento typ sociální pomoci poskytuje zaměstnání znevýhodněným. Zaměstnavatelem je ale de facto normální podnik vytvářející zisk, v rámci širší činnosti neziskové organizace, na rozdíl od chráněných a podporovaných zaměstnání. Sociální firma je organizací třetího druhu. Není komerční firmou, ale ani typickou neziskovkou. Snaží se být produktivní a konkurenceschopná a zaměstnává lidi se speciálními potřebami a vychází jim vstříc. Opět zde je pracovní smlouva, řídí se i zákoníkem práce, zaměstnanec zde nese plnou odpovědnost a je honorován dle

odpracovaných hodin, druhu ale i kvality práce. Shovívavost už zde není taková. Pracovní poměr není limitován časem. (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2010)

3.2.6 Další služby

Mezi praktické přístupy lze zahrnout i zdravotní službu, sociální asistenci – kdy klienta sociální pracovník doprovází do nějaké instituce, či zdravotního zařízení. Dalším případem je mobilní sociální služba. „*Mobilní sociální služba jako specifická činnost tvoří nezastupitelnou službu v terénní práci, neboť nese znaky terénní práce a zároveň poskytuje podobné sociální služby jako v standardních kamenných zařízeních. Provozuje se v mobilním vozidle v pravidelných časových obdobích na přesně stanovených místech.*“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s.122 – 118).

3.2.7 Specifika sociální práce s bezdomovci

Navázání kontaktu s novým klientem je ve většině případů skrze terénní program sociálních služeb. Je více než potřebné získat důvěru dotyčných osob. Nabídnout klientovi nějaké informace, materiální pomoc. Osvědčeným materiálem bývá často leták, kde si přečte základní informace, co vše může získat například při návštěvě denního stacionáře. Kontakt můžeme navázat přes prostředníka (jiného bezdomovce). Dalšími způsoby jsou kontakty pasivní, kdy klient „čeká na oslovení“ v přirozeném prostředí, nebo kontakty aktivní. Vztah sociálního pracovníka a klienta je obecně tím nejdůležitějším. Vztah je ovlivněn prostředím a zkušeností. Očekává se profesionalita, ochota, porozumění a důvěra ze strany pracovníka. Pracovník musí jasně vymezit hranice, jako u dalších profesí, které nabízí sociální pomoc. Důležitější je dle mého mínění podpora než pomoc. Klient by si měl pomoci sám, zejména pokud je to v jeho silách. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012)

3.3 Prevence bezdomovectví

Pod preventivní aktivity spadá především sociální poradenství. Cílem je dovést klienty k soběstačnosti – pomoci člověku tak, aby si dokázal pomoci sám. Rozhodně není cílem veškeré povinnosti a starosti řešit za ně. Problémem v dnešní době je, že lidé neznají svá práva a povinnosti. Jednání s úředníky se jeví jako obtížné, nerozumí legislativním požadavkům, nevědí, na co mají nárok a jak takový nárok uplatnit.

Sociální poradenství máme základní a odborné. V tom základním poskytujeme informace o nárocích, službách a možnostech (pojištění, podpora, pomoc). Odborné spočívá v přímé pomoci lidem při řešení jejich sociálních problémů. Odborné poradenství je zaměřeno na konkrétní pomoc a praktické řešení obtížné sociální situace člověka (problémy v

manželství, mezigenerační soužití, péče o dítě, zdravotně postižené, osoby propuštěné z VTOS). V České republice by mělo být poradenství snadno dostupné, jak v občanských poradnách, tak v nízko-prahových kontaktních centrech a především bezplatné. Poradenství konkrétně s touto klientelou je víceméně fixní na terénních službách a reklamě klientům. (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2010)

Na podkladě shrnutí příčin, způsobujících právě ztrátu bydlení, bychom měli podporovat fungování rodiny, konkrétně by ji měl podporovat více stát. Dále by měla být větší snaha v boji s nezaměstnaností – konkrétně s tím, když člověk nemá trvalé bydlení, pracovní smlouvu, potřebné vyšší vzdělání anebo kvalifikaci. Vidím i jako užitečné nabídnout právě nějaké rekvalifikační kurzy osobám bez příštěší s chutí se vzdělávat za účelem sehnání práce. Dále třeba i poskytování sociálních půjček. Žádným způsobem nezajistíme větší solidaritu majoritní společnosti, která by byla taktéž více než užitečná. Většinová společnost kritizuje, generalizuje, mluví o tom, jak by pomohla, nicméně však ta pomoc je v tom lepším případě jednorázová, v tom horším vůbec žádná. (Průdková a Novotný, 2008, s. 63-64)

V roce 2016 jsem se zúčastnila akce Noc venku. Tato událost se konala celorepublikově ve stejný den. Nízkoprahová centra nabízela majoritní společnosti vžít se do role osob bez příštěší. Zkusit si přespat venku. Přečíst si příběhy jednotlivých klientů. Poslechnout si příběhy třeba i osobně. Pomoci tím, že přinese konzervované jídlo, čokolády, oblečení. Pár lidí tuto akci v mém městě navštívilo.

Bezdomovectví se rozšiřuje, začíná být trendem dnešní doby. Člověk je svázaný morálními hodnotami, svázán pravidly, zákony, souzen pomocí předsudků. A k čemu vlastně. Politika se zdá být pro většinu občanů tzv. „španělskou vesnicí“, neboť je jedno, kdo bude v čele. Nikdy to nebude dle našich představ, pro naše dobro. A změnit něco? Jak? A co zmůže jeden hlas. Co zmůže jeden člověk. To jsou víceméně názory mladých lidí, které kolem sebe mám. Zdá se být snazší utéct někam jinam, kde se dle svých úsudků budou mít lépe. Budou mít větší volnost, svobodu a volbu. Být bezdomovcem, jako životní styl, pro mě osobně znamená nemít jistotu, domov, bezpečí. Jsem člověk zásadový, ráda plánuji. A nevědět, kdy budu jíst anebo kde budu spát, je pro mě nepředstavitelné. Být venku v dešti? V zimě? V teple? Zároveň vím, že ztratit domov je čím dál snazší. Stačí malá nepozornost při podepisování nějaké smlouvy, ztráta zaměstnání, ztráta rodiny. I když žena obecně má silnější sociální síť než muž. Má plno kamarádek, které při nejhorším na chvíli pomohou.

V rámci sociální práce by bylo potřeba tento „trend“ omezit. Vést k odpovědnosti, k řádu, systému a osobám na ulici pomáhat nejen primárně, ale i sekundárně, terciárně. Zároveň nedopustit, aby se člověk na ulici ocitnul. V případě ztráty financí možnost nějakého odstupňovaného bydlení. Rozšířit možnosti bydlení pro osoby bez přístřeší. Život bez jakýkoliv hranic zní zřejmě pro leckoho báječně, jenže musíme si uvědomit, co vše to obnáší a jakým stylem se náš systém může zhroutit. Že jsou vlastně hranice třeba, stejně tak jako zákony, morální hodnoty. Uvažuji několik let dopředu a věřím, že čísla lidí bez domova budou stoupat, i ta čísla, o kterých nevíme, a jsou nám skrytá. Další možností je právě i druh sociální firmy, který by zpočátku toleroval pozdní příchod klienta. Lidí, co jsou nějakou dobu bez zaměstnání, ztrácí pracovní návyky neuvěřitelnou rychlostí, obzvláště, když jsou ve skupině lidí se stejným problémem a nevyhledávají změnu současného stavu.

3.3.1 Koncepty prevence a řešení problematiky bezdomovectví

Koncepce řeší téma bezdomovectví jako problematiku tohoto typu sociálního vyloučení. Snaží se najít a vylepšit řešení směřující ke snížení počtu osob bez domova a spolupracuje s definicí ETHOS. Koncepci vytvořila skupina expertů dlouhodobě se zabývajících tímto problémem. (Koncepty prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020, 2013)

Cílem koncepce je tedy snížení počtu jedinců, kteří mohou přijít o své domovy, včetně minimalizace počtu lidí, již na ulici žijících. Dalším cílem je i zkvalitnění, zpřístupnění a doplnění služeb s podporou, různé druhy prevence spolu se sociálním začleněním bezdomovců. Dalším zajímavým cílem je koncept „Housing first“, z čehož nám z doslovného překladu vyplývá bydlení první – čili bydlení by mělo být na prvním místě na cestě k úspěšné resocializaci. Jde o rychlé začlenění zpět, umístění jedince/rodin do stabilního bydlení. V ETHOS můžeme najít Housing ready, což je vlastně příprava na bydlení, ve víceúrovňové formě. Jakmile je klient více připraven na samostatné bydlení, postupuje na vyšší úroveň a tím získává schopnosti k udržení si bydlení. Často právě tato pomoc bývá kritizována na podkladě závislosti na dávkách. Nicméně hlavním cílem je osobám bez přístřeší získat právě přístřeší a ubytování. (Koncepty prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020, 2013)

4 HLAVNÍ AKTÉŘI ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY

Mezi hlavní aktéry, kteří řeší problematiku bezdomovectví, řadíme ústřední orgány správy, obce a kraje, Úřad práce, poskytovatele a zaměstnance sociálních služeb, poskytovatele a zaměstnance zdravotních služeb, zdravotní pojišťovny a probační a mediační službu. (Konceptce prevence, 2013)

4.1 Ústřední orgány státní správy

Nejprve bych zmínila **Ministerstvo pro místní rozvoj** (MMR), které spravuje věci v rámci regionální politiky bydlení a spravuje právě i finance v rámci zabezpečování bydlení. Ministerstvo práce a sociálních věcí se zabývá rekvalifikací, zaměstnaností, důchodovým zabezpečením, nemocenským pojištěním, sociální péčí, péčí o rodiny, děti, občany potřebující zvláštní pomoc. **Ministerstvo zdravotnictví** řeší otázky ohledně zdraví, pojištění. Ministerstvo vnitra řídí Policii ČR, zajišťuje veřejný pořádek, ochranu osobních údajů atd. Ministerstvo financí řeší například daňové úlevy. Dalším orgánem státní správy je **Agentura pro sociální začleňování**, která asistuje i v bytové politice. Veřejný ochránce práv nespadá pod veřejnou sféru, nicméně se zabývá osobami, které mohou o domov přijít. (tamtéž)

Obec se stará o sociální péči, o uspokojení občanů a jejich potřeb bydlení, rozvoje zdraví, dopravu atd. Obec tedy pak může zajistit domov osobě bez přístřeší. Jakým stylem má však obec uspokojit potřebu bydlení svých občanů, v zákoně nenajdeme. Kraje takovou povinnost nemají, obce mají samostatnou působnost, kterou upravuje i zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. OPR (Obec s rozšířenou působností) si řídí poskytování sociálních služeb, intervencí a realizuje sociální práce za účelem vyřešení nepříznivé sociální situace. Spolupracuje přitom s Úřadem práce, krajským úřadem a odborem „sociálně-právní ochrana dětí“. (tamtéž)

Úřad práce zajišťuje pomoc prostřednictvím sociálních dávek spojených s bydlením a osobami se zdravotním pojištěním. Poskytuje i poradenství, vyhledává osoby ohrožené hmotnou nouzí. Úřad se dále věnuje i osobám vyloučeným a věnuje jim zvýšenou péči. (tamtéž)

Probační a mediační služba (PMS) pracuje s lidmi obviněnými, odsouzenými, poškozenými, kteří mohou být obětí právě bezdomovectví. Jde o jakousi prevenci bezdomovectví, kdy PMS pomáhá svým klientům najít bydlení, najít práci a tyto ekvivalenty si udržet. Policie se setkává s bezdomovci v rámci přečinů, ale i jako s oběťmi trestné činnosti.

V těchto momentech je důležité navázání kontaktu a znalost toho, jak s lidmi pracovat. (tamtéž)

Mezi další aktivní aktéry patří například média, která jako hromadné sdělovací prostředky mají nemalý vliv na obraz majoritní společnosti na problematiku bezdomovectví. Další nedílnou součástí jsou samozřejmě i samotní bezdomovci. (Koncepce prevence, 2013)

4.2 Činnost neziskových organizací

V České republice můžeme najít několik významných neziskových organizací, které pomoc pro osoby bez domova nabízí. Nejčastěji se jedná o různá denní centra určená přímo pro osoby bez přístřeší.

Konkrétně v Pardubicích přímo jedno je. Nízkoprahové denní centrum spadá pod služby SKP CENTRUM. Tato organizace je největším poskytovatelem služeb v Pardubickém kraji, v roce 2016 poskytovalo SKP – CENTRUM celkem 19 služeb, z nichž 17 spadá do kompetence zákona o sociálních službách. NDC, neboli nízkoprahové denní centrum, sídlí v Pardubicích na ulici Jana Palacha 32. Klientům pomáhají vyřešit jejich nepříznivou situaci a navést je na správnou cestu. NDC funguje každý den v týdnu, od 9 – 15 hodin. V zimních měsících se v mrazech otvírá noční provoz a klienti zde mohou strávit noc. V prostorách NDC mohou využít bezpečné zázemí – kulturní místnost, potravinovou a hygienickou pomoc a využít i šatník. NDC nabízí i terénní služby ve formě terénních programů. Aktivně tak obchází stávající klienty, vyhledávají nové a poskytují jim jednak potravinovou pomoc, ale i nějaké oblečení v zimním období a zjišťují situaci klientů. Dále je informují i o službách přímo v denním centru. V rámci terénních programů sociální pracovníce uskutečnily 1328 kontaktů a pomoc poskytly 90 uživatelům. Každý den navštěvují různé části Pardubic, které mají zmapované. (SKP CENTRUM o.p.s. Výroční zpráva 2016).

Tato denní centra jsou jednou z několika služeb pomoci. Další častou využívanou pomocí jsou noclehárny, kde mohou osoby bez přístřeší jednorázově přespat. Opět využijeme příklad Pardubic. Cenově se částka liší, konkrétně v Pardubicích je cena pro ženy 30 Kč a pro muže 20 Kč. Cenový rozdíl je z důvodu poskytování snídaní pro ženy. Kapacita lůžek však není vysoká. Pro muže nabízí lůžek 12, kdežto pro ženy jen polovinu. Další možností jsou Azylové domy, v Pardubicích je cena okolo 100 Kč za noc, záleží i na tom, zda jde o matku s dítětem. Pro muže platí cenově totéž. Rozdíl je v kauci, kde ženy platí 1000 Kč, muži 500 Kč. Další pomocí jsou Služby podpory bydlení, kde jde o sociální poradenství při řešení dluhů,

bydlení, práce, problémy s dětmi. V Pardubicích je tato služba zavedena poměrně nově. (SKP CENTRUM, 2018)

Mezi další instituce, které poskytují pomoc, patří například Charita, která jako jedna z mnoha nabízí humanitární pomoc. Pod tím se lze představit „*soustavu činností, které se zaměřují na záchranu nevinných životů a na mírnění lidského strádání prohloubeného hladomorem, záplavami a přemístěním.*“ Voutira, Benoist, Piquard, 1998, str. 44 in Baštecká a kol., 2005, 188)

Další organizací je Armáda spásy a Centra sociálních služeb. V Pardubicích se i rozšířila činnost několik skupin, jejichž členové rádi pomohou, jako například autonomní skupina tzv. Food not Bombs. Skupina se snaží ukázat na plýtvání potravin, které získávají prostřednictvím darů, případně z různých obchodů, vyřazujících například zeleninu z důvodu její vizuální povadlosti. Vaří vegansky a jídlo rozdávají zdarma. V Pardubicích rozdávají jídlo každou středu, v 17:30 hod, u nádraží, kde se osoby bez přístřeší hojně vyskytují. Food not bombs funguje už v 15 městech. (Food not bombs, [2018])

4.2.1 Organizace v zahraničí

Zahraniční organizace zvaná Feantsa, neboli Evropská federace státních organizací pracujících s bezdomovci je jedinou evropskou nevládní organizací, která je zaměřena výhradně na boj proti ztrátě bydlení. Jejím poněkud utopistickým cílem je ukončení bezdomovectví v Evropě. Organizace vznikla v roce 1989 a v současné chvíli má 130 členských organizací v 30 zemích. Snaží se neustále kooperovat s evropskými institucemi a vládami. Také prostřednictvím výzkumů sbírá a vyhodnocuje data, a následně se snaží zlepšit povědomí veřejnosti a s tím i spojenou spojenost vícerozměrné povahy. Cílem je i zlepšení politiky a postupů ohledně bezdomovectví. (Feantsa [online])

European Anti Poverty Network (EAPN), evropská síť sdružených organizací, která bojuje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Snaží se nejen odstraňovat společenské a politické bariéry vůči osobám, které jsou ohrožené sociálním vyloučením, ale i přijmout problematiku sociálního vyloučení a aktivně proti ní bojovat. Organizace usilují o socializaci, resocializaci, s tím spojenou podporu a aktivity směřující k sociálnímu začleňování. Stejně tak i sdružovat organizace a usnadňovat přístup k informačním technologiím. (European anti poverty network, [online])

Evropská organizace reintegračních institucí (OEIL), zabezpečující bydlení mladým, je třetí a poslední organizací, kterou jsem vybrala. Organizace vznikla v roce 1990 a má za cíl

integrovat mladé lidi za účelem jejich osamostatnění. Jde o to, aby se mladí lidé nestali obětí sociálního vyloučení ve svém lokálním prostředí. Činnost OEIL – JT usnadňuje jejich životní start nejen za pomoci zajištění bydlení, vzdělávání a zaměstnání, ale také za pomoci organizovaných kulturních činností a vzájemné spolupráci mezi organizacemi, které mají společný program. Tato organizace se věnuje pilotním projektům v oblasti mobility mladých lidí, věnuje se možnostem jejich studia a celkově situaci mladých lidí v Evropě. Vedle praktické činnosti, která má integrační charakter, se také věnuje pořádání četných seminářů a konferencí na danou problematiku. (Bezdomnośc, [online]).

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Výzkumné šetření se skládá ze dvou částí, a to kvantitativní, která zjišťuje pohled majority na bezdomovectví a kvalitativní část, která se zabývá samotným bezdomovcem a jeho vnímáním nejen sebe samého, ale i společnosti.

5.1 Výsledky kvantitativní šetření

Kvantitativní metodu jsem zpracovávala pomocí dotazníkového šetření. Dotazník je jedna z nejpoužívanějších metod kvantitativního šetření. „slovo „dotazník“ se spojuje s „dotazováním“, s otázkami. Je to způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.“ (Gavora, 2000, s.99) Jde tedy „o soubor položek, které o osob zjišťují faktografické informace, názory, postoje, motivy apod“. (tamtéž, s.42)

Chráska teorii dotazníku uvádí následovně: „Dotazník je metoda určená pro sběr dat, která obsahuje baterii psaných výroků nebo otázek, na které respondent reaguje pomocí daných instrukcí.“ (Chráska, Kočvarová, 2015, s.41)

Během sestavování je podstatné promyslet strukturu, vymyslet hlavní problém a ten rozdělit do několika podproblémů. Dotazník musí být správně strukturován a to tak, že se začíná od jednodušších otázek, které postupují směrem ke složitějším. Závěrem by se mělo taktéž končit ne příliš náročnými otázkami. Dotazník se skládá ze vstupní části, kde jsou obecné informace, druhá část se skládá z hlavních otázek a v poslední části děkujeme za vyplnění a přikládáme nějaký kontakt v případě zájmu výsledků či dotazů. (Gavora, 2000)

Cílem kvantitativního šetření bylo zjistit postoj společnosti na osoby bez přístřeší. Dotazník respondenti vyplňovali elektronicky, přes server www.surveymonkey.com. Neměla jsem vybrané věkové rozmezí a ani pohlaví respondentů. Dále jsem dotazník sdílela na sociální síti Facebook, skrz můj profil. Celkovou návštěvnost jsem měla v počtu 322 osob, nicméně dokončených dotazníků jsem přijmula od 222 respondentů, úspěšnost tedy ve vyplňování byla 68,9 %. Otázky jsem ověřovala skrz pilotní výzkum, na 20 osobách, poté opravila zavádějící či nesrozumitelné otázky. Některé otázky byly uzavřené, jiné otevřené z důvodu zjištění individuálního názoru, celkově se však skládal ze 17 otázek. (viz příloha). Časové omezení na doplňování dotazníků jsem stanovila na dobu jednoho měsíce. Dotazníkové šetření probíhalo

ve dnech 30.10. – 13.11.2017, kdy jsem za půl měsíce získala potřebná data. V 75 % respondenti vyplňovali přes přímý odkaz, prostřednictvím Facebooku vyplnilo 24 %. Časová náročnost dotazníku nebyla náročná, doba vyplňování se pohybovala nejčastěji v rozmezí od 2 minut po 10 minut.

Informace jsem zpracovávala skrz univariační analýzy, kde popisují podrobněji jednotlivé výsledky každé otázky. A poté jsem si stanovila hypotézy, které jsem následně statisticky ověřovala. Hypotézy jsou ověřované v kapitole 4.1.3.

Hypotézy:

H_0 : Pohlaví nemá vliv na četnost vídání bezdomovců.

H_A : Pohlaví má vliv na četnost vídání bezdomovců.

H_0 : V otázce pomoci pohlaví nehraje roli.

H_A : Pohlaví má vliv na pomoc bezdomovcům.

H_0 : V otázce pomoci věk nehraje roli.

H_A : Věk má vliv na pomoc bezdomovcům.

H_0 : Věk nemá vliv na zkušenosti s blízkými bez domova.

H_A : Věk má vliv na zkušenosti s blízkými bez domova.

H_0 : Mezi krajem Královéhradeckým a Pardubickým není rozdíl v četnosti vídání bezdomovců.

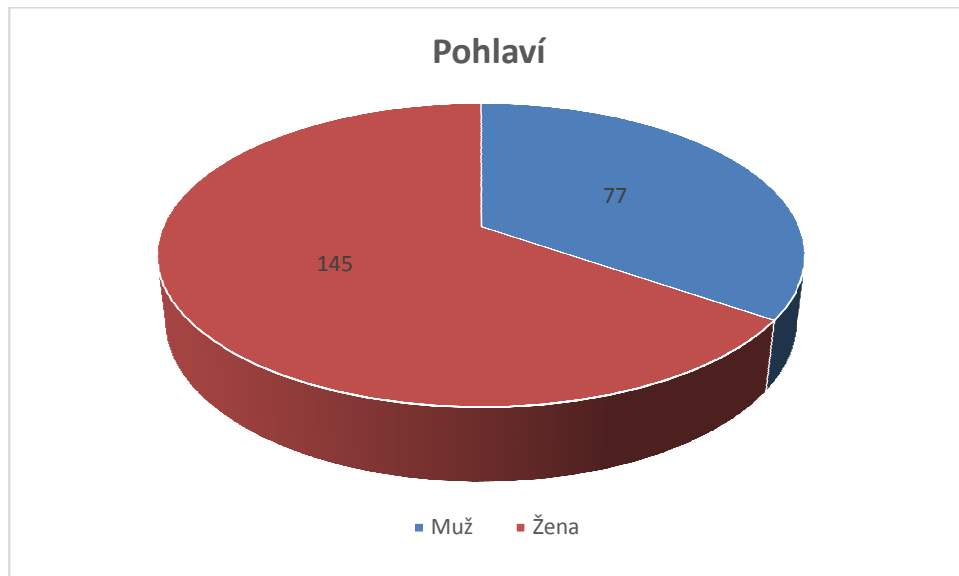
H_A : Mezi krajem Královéhradeckým a Pardubickým je rozdíl v četnosti vídání bezdomovců.

H_0 : Mezi krajem Královéhradeckým a Pardubickým není rozdíl v pomáhání bezdomovců.

H_A : Mezi krajem Královéhradeckým a Pardubickým je rozdíl v pomáhání bezdomovců.

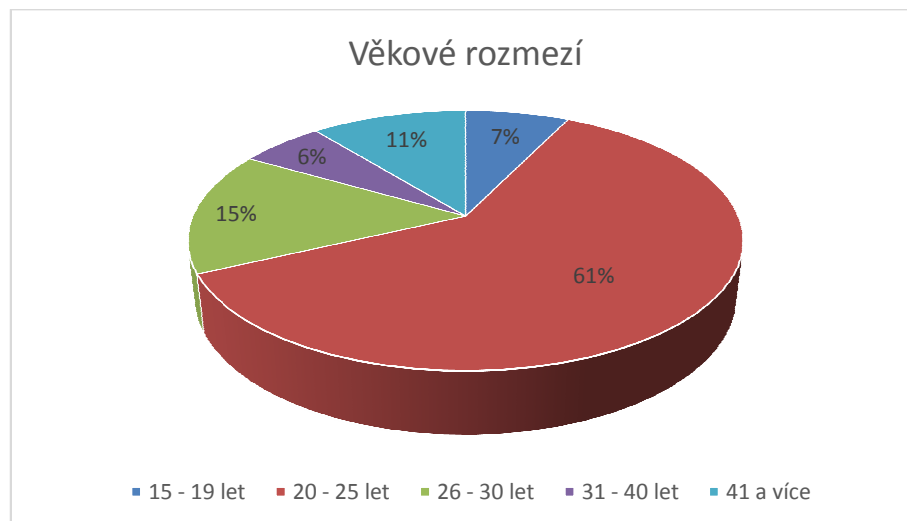
5.1.1 Univariační analýza

1. Vaše pohlaví:

Dotazník vyplňovaly převážně ženy, a to 2/3 z celkového čísla 222 respondentů. Podle mého názoru to je způsobeno nejen zájmem o danou problematiku, ale také ochotou a dostatkem času na jeho vyplnění. Zřejmě bezdomovectví pro muže znamená ne příliš zajímavé téma.

2. Do jaké věkové kategorie patříte?

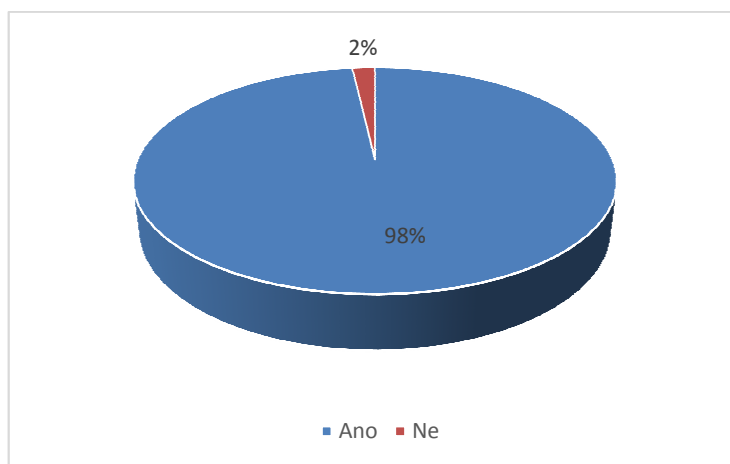

Nejvíce respondentů bylo ve věku 20 – 25 let, a to v 1/5. Takovéto věkové rozmezí jsem očekávala, vzhledem k umístění odkazu na vyplnění dotazníku. Nepominutelný je i důvod časové flexibility studentů.

3. V jakém regionu bydlíte? Pokud chcete, můžete uvést přesné místo Vašeho bydliště.

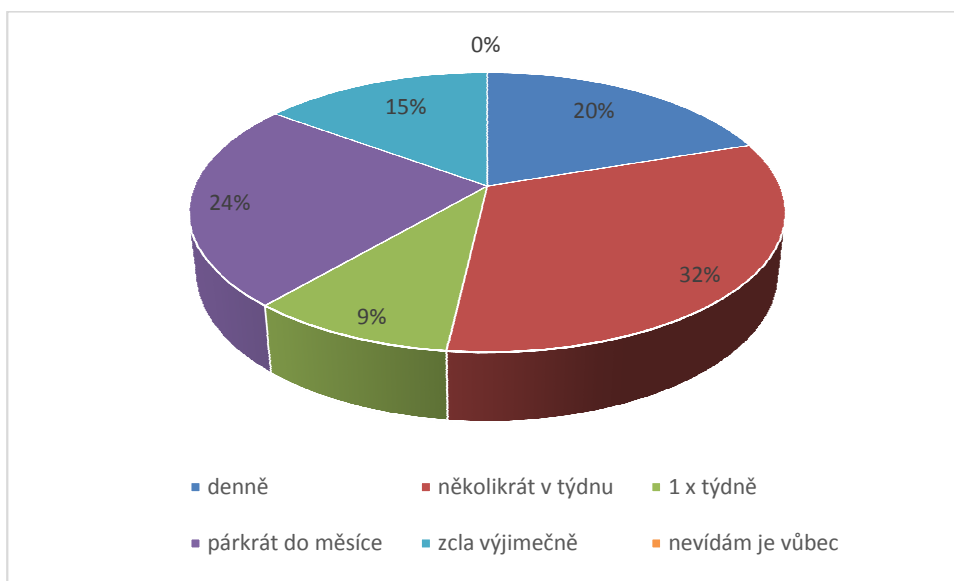
V regionech vedl kraj Pardubický a Královéhradecký. Jako třetí nejčastější kraj byl uveden Středočeský. V této otázce někdo uvedl pouze region, někdo přímo město, či vesnici. V menším množství byl zastoupen kraj Plzeňský, Jihomoravský, Olomoucký a Vysočina. Kraje, které nebyly uvedeny ani jednou, byl kraj Zlínský a Ústecký.

4. Setkali jste se někdy s bezdomovci?

Dle očekávání se téměř všichni setkali s bezdomovci. Můj předpoklad byl zhruba obdobný, jen malé procento se s nimi nesešlo.

5. Jak často bezdomovce vídáte?

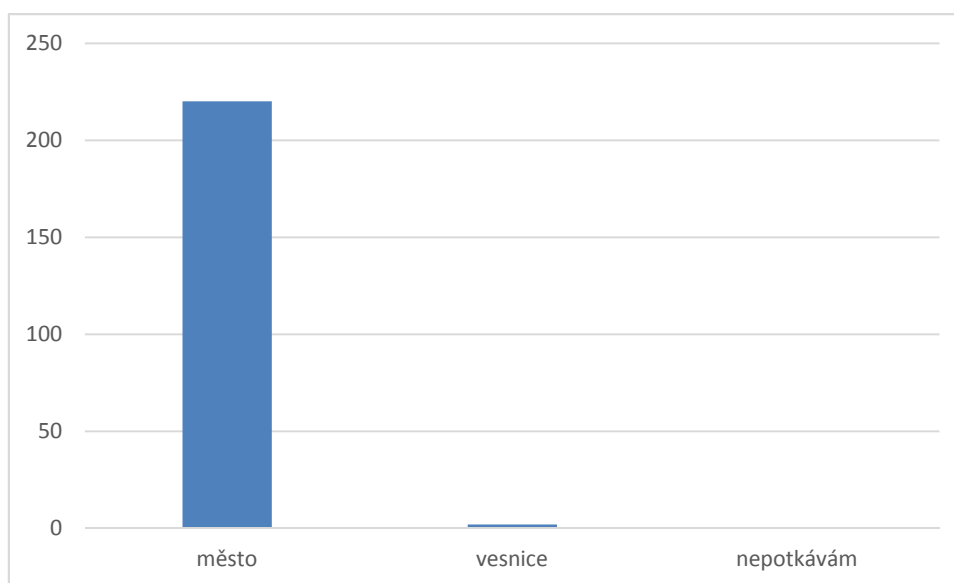
Odpovědi byly velmi rozmanité a zcela individuální. –zlomky. Co považuji za důležité zmínit, tak popření 4 responzí z předešlé otázky – zda se někdy setkali s bezdomovci.

Odpověď v této otázce „nevídám je vůbec“ nebyla ani jednou zaškrtnutá. Těžko odhadnout, co by mohlo být důvodem. Je možné, že pojem setkání si interpretovali jako face to face čili z očí do očí spolu s nějakou komunikací.

6. *Kde je většinou potkáváte?*

Jak se uvádí i v literatuře, nejčastěji obývané místo bezdomovci je dle responzí nádraží a park. V menším procentu pak různá obchodní centra, sídliště, či univerzitní kampusy. Třikrát byla uvedena odpověď práce – zdravotní sestra a sociální pracovníci. Místo výskytu lze predikovat na podkladě získání nějakého finančního obnosu či cigaret.

7. *Potkáváte je ve městě/ na vesnici/ nepotkávám?*

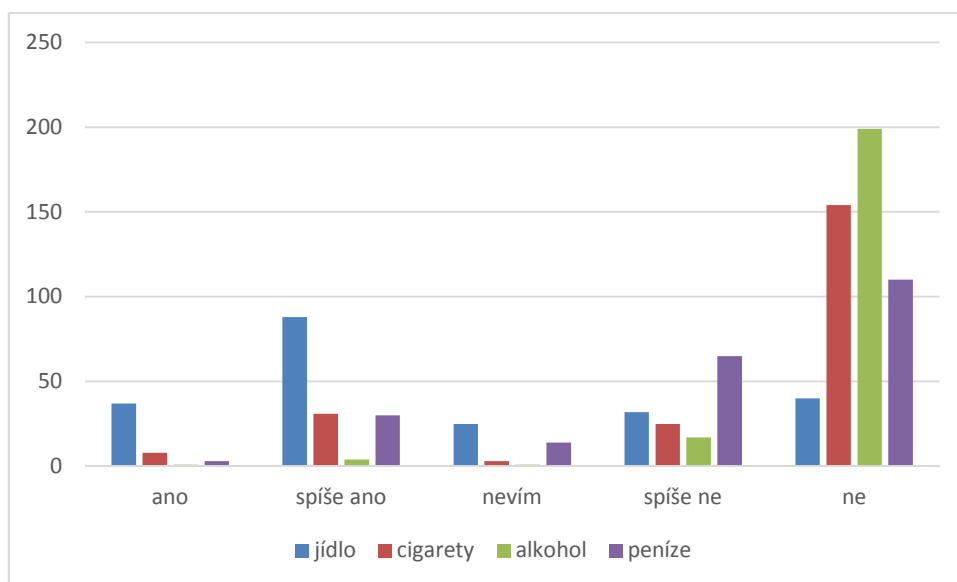
Téměř všichni respondenti potkávají bezdomovce ve městě, pouze dvě responze byly, že na vesnici. Čísla se dají očekávat, poněvadž ve městě jsou větší možnosti, včetně zaručené vyšší anonymity. Na vesnici takové možnosti nejsou, ale zároveň můžeme predikovat, že na vesnici více funguje solidarita.

8. *Jakým způsobem bezdomovce vnímáte?*

Více jak polovina respondentů uvedla, že bezdomovce ignorují, přehlížejí, nevšímají si jich. Malá část respondentů uvedla, že pomáhá, snaží se pomoci anebo vyhodnotí situaci, na podkladě, které se rozhodnou. Ojedinelé odpovědi byly, že jim bezdomovci nahánějí strach, lítost nebo je vnímají neutrálně. Tuto otázku považují za individuální a podmíněnou názory

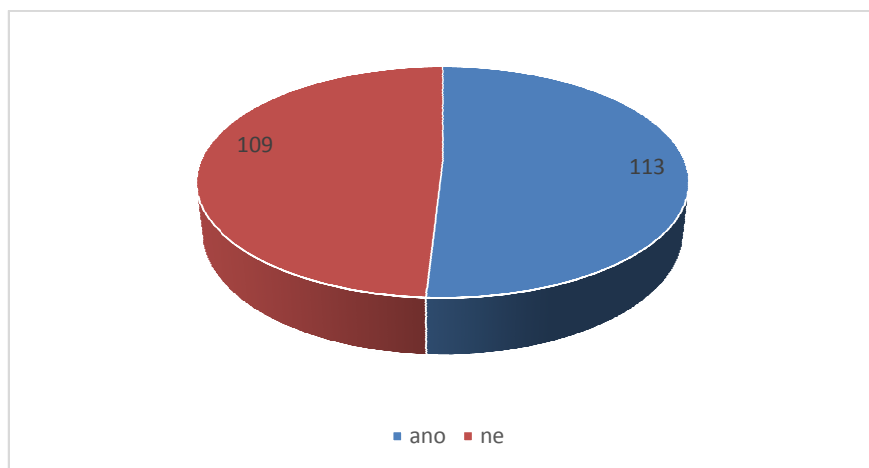
společnosti, výchovou, morálními hodnotami. V dnešní době se často pohlíží na majoritu a málokdo vybočuje. Ignorance problému bezdomovectví může být ovlivněna zdravotním stavem bezdomovců či rezignací nad vlastním životem a šancí na změnu.

9. *Jak se zachováte, když Vás bezdomovec požádá o jídlo, cigarety, alkohol, peníze?*

V otázce, jakým způsobem jsou vlastně respondenti ochotni pomoci, je už od prvního pohledu jasné, že alkohol by odmítli darovat. Dále i cigarety. Zajímavé je, že jeden člověk souhlasil s tím, že by alkohol daroval, kdyby o něj bezdomovec požádal. To odpověděla žena, ve věku 20 – 25 let, z Prahy. Předpokládala jsem, že jídlo nebude mít problém darovat snad každý. Polovina odpověděla buď ano, či spíše ano. Důvodem může být opět nezájem lidí nad danou problematikou.

10. Pomáhali jste někdy bezdomovcům?

V této otázce se nám respondenti rozdělili téměř na dvě poloviny, což může souviset právě s tím, jak vnímají respondenti bezdomovce. Někdo, kdo si jich nevěší, odpověděl, že nepomáhá, naopak ostatní pomáhají.

11. Pokud ano, jakým způsobem jste pomáhali / pomáháte?

V této otázce je rozkol v porovnání s otázkou předešlou. V té uvedlo 109 respondentů, že bezdomovcům nepomáhají, znovu jej v této otázce však napsalo 107, že nepomáhají. Tím pádem dva lidé si zřejmě uvědomili, že někdy bezdomovcům pomohli, a to konkrétně ženy, ve věku 41 a více. První žena napsala, že pomáhá tím, že dává oblečení na Charitu, což může být uvědomění, že i v Charitě darují oblečení osobám bez domova. Druhá žena napsala, že výjimečně daruje malý finanční obnos, což je zřejmě skutečně málokdy, že jsi na to v prvním případě nevzpomněla.

12. Poprosil Vás bezdomovec někdy o něco jiného, než: peníze, jídlo, alkohol, cigarety?

Jelikož jsem dala v otázce č. 9 nejčastější žádosti bezdomovců, předpokládala jsem, že se najde více lidí, než 186, které někdy oslovila osoba bez přístřeší s žádostí o něco jiného. V těchto odpovědích šlo v převážné většině o zeptání se na cestu, žádost o telefonát, koupě časopisu Nový Prostor (z čehož mají klienti výdělek 20 Kč), informaci o službách pro ně pomáhající, o práci, psí žrádlo, oblečení, přímo lístek na vlak i o sexuální akt, či jen o konverzaci a popřání hezkého dne.

13. Jaké si myslíte, že jsou příčiny bezdomovectví?

V příčinách bezdomovectví respondenti odhadli poměrně přesně odpovědi, nicméně objevily se i odpovědi jako jsou: výchova, útek, vysoké ceny za bydlení, psychické onemocnění, svoboda a výkon trestu odnětí svobody. Často je i kombinovali a odpověď nebyla jednoslovná. Podle respondentů jsem vybrala 10 nejčastějších příčin, a to:

1. Dluhy
2. Závislosti (alkohol, drogy, automaty)
3. Rozvod
4. Lenost
5. Ztráta zaměstnání
6. Úmrtí rodinného příslušníka, ztráta rodiny
7. Finanční gramotnost
8. Sociální politika ČR, zákony
9. Nezodpovědnost
10. Nízký stupeň vzdělání

14. Máte pocit, že bezdomovectví ohrožuje společnost? Popřípadě jakým stylem?

Něco málo přes polovinu responzí bylo kladných. Bezdomovectví ohrožuje společnost. Nejčastěji zdravotním stavem, kriminalitou, agresivitou, mravně ohrožují mládež, v neposlední řadě i hyzděním veřejných prostorů, obtěžují a jsou nevhodným příkladem.

15. Napadá Vás, jak pomoci bezdomovcům?

Opět se respondenti rozdělili zhruba na dvě poloviny. Ti, co si myslí, že jim není, jak pomoci nebo je nenapadá, jak by pomoci mohli a ty, co je napadly nějaké návrhy na zlepšení jejich situace. Většina lidí si myslí, že bezdomovcům chybí možnost ubytování, především ubytování za zvýhodněnou cenu, ale také že je třeba více azylových domů a nocleháren. Co znám klienty z již zmiňovaného NDC, tak většina do Azylových domů nemůže, poněvadž na ně finančně nedosáhnou. Noclehárny využívají spíše v zimě, kdy je ale v případě naplnění často zajištěné jiné místo. Stejně tak druhou nejčastější odpovědí bylo sehnání práce, což bývá vzhledem k absenci pracovních návyků a zdravotního stavu problém. Dále i darování anebo získání jídla. Jídlo seženou vždy, obzvlášť v dnešní době, kdy se jídlem plýtvá. Mezi další nápady patřila informovanost, primární prevence, léčebny, druhé šance, najít smysl života či darovat oblečení.

16. Jaký termín používáte?

Jak jsem očekávala, 4/5 respondentů odpovědělo termínem bezdomovec. Termín bezďák používá 1/10 respondentů. Použí 3 lidé odpověděli termínem osoba bez přístřeší. V zanedbatelném počtu se objevil i termín houmelesák, homeless. Termín bezdomovec je nejrozšířenější a jeden z nejstarších termínů. Termín osoba bez přístřeší se začal využívat v podstatě nedávno. Jistý vliv tam může mít mé označování, stejně jako název mé práce, se kterým byli respondenti seznámeni už v úvodu dotazníku.

17. Znáte někoho v blízkém okolí, kdo přišel o domov?

Předpokládala jsem, že malé množství respondentů bude znát někoho v blízkém okolí, kdo přišel o domov. Překvapilo mě, že téměř polovina respondentů má někoho blízkého na ulici. Někdo napsal v této otázce více, někdo skončil odpovědí ano. Buď šlo o lidi, co si osud zvolili sami, nebo z důvodu dluhů a tím spojených exekucí. Důvodem byl i rozvod, kterým přišel člověk o vše, dále i člověk bez občanského průkazu, který má nárok na důchod, nicméně by musel doplatit sociální a zdravotní pojištění, a to je pro něj záminka, proč si občanku nezařídít. Dále i alkoholismus, drogy, gamblerství, úmrtí v rodině, psychická porucha. Dokonce v několika případech šlo o rodinné příslušníky, přičemž rodina nad pomocí rezignovala a odstranila je ze svého života.

V otázce týkající se pohlaví, jsem získala ze 2/3 responze od žen. Převaha žen se dá odůvodnit tak, že více prohlíží různé stránky na internetu než muži a mají i větší zájem o takové téma. S tím souvisí i věková kategorie. Tu jsem rozdělila do pěti bodů, viz. příloha, ze 3/5 mi odpovídali mladí dospělí, ve věku 20 – 25 let. Dále každý sedmý respondent byl ve věku 26 – 30 let. Z 1/10 dotazník vyplňovala věková kategorie 41 a více, dále ojediněle ve věku 31 – 40 let spolu s mladistvými. Zajímavé v otázce věkové kategorie je, že ve výzkumu se zúčastnila věková kategorie středně dospělých, což může být způsobeno profesním zaneprázdněním či nezájmem o tuto problematiku. V otázce bydliště přes polovina respondentů uvedla buď Královéhradecký kraj či Pardubický. Další nejčastější odpovědí byl i kraj Středočeský. V menších číslech se rozprostřel Jihomoravský kraj, Vysočina, Jihočeský kraj a Olomoucký kraj. Dva ojedinělí respondenti byli z Karlovarského a Libereckého kraje.

V následující části jsem se už věnovala přímo zvolenému tématu. Zjišťovala jsem, kolik osob se setkalo s bezdomovci. Dle očekávání se téměř všichni respondenti

s bezdomovci setkali. Pouze 2 % respondentů zvolila zápornou odpověď. Sociální jev je tedy podstatně rozšířený. V otázce „*jak často bezdomovce vídají*“, 1/5 odpověděla denně, 1/3 několikrát v týdnu, 1/10 1x týdně, 1/4 párkrát do měsíce a 1/6 zcela výjimečně. Tato otázka byla v rozepři s otázkou předešlou, je zde nulová četnost ohledně vídání s bezdomovci a tato nulová četnost popírá 2 %. Dle očekávání odpovědělo 98 %, že potkává bezdomovce ve městě, dále 2 % na vesnici a třetí možnost nepotkávám, byla bez jediného respondenta. Čili druhá otázka vynechána původními dvěma procenty, kteří se údajně nesetkali s bezdomovci. Kde nejčastěji potkávají bezdomovce, odpověděli 2/3 nádraží, ve zbylé třetině se vyskytovaly odpovědi jako je park, obchodní centra, parkoviště, univerzitní kampus, azylové domy, noclehárny, náměstí, ale překvapivě se vyskytlo pár odpovědí, že v práci. Na otázku „*Jakým způsobem bezdomovce vnímáte?*“, odpověděla více jak polovina respondentů, že je ignorují, přehlíží, nevšímají si jich. Zhruba 1/6 respondentů uvedla, že se snaží pomoci nebo se ohlíží na danou situaci – převážně na vystupování člověka a s ohledem na jeho žádost. Minimální procento vnímá bezdomovce s lítostí, neutrálně, jako chudáky, ale i se strachem. Vybrala jsem několik odpovědí k této otázce, dle mého úsudku zajímavých. Cituji anonymní odpovědi:

- Jako lidi, kteří vzdali boj se životem. Žena, 41 a více let
- Nelíběj se mi. Žena, 41 a více let
- Je mi z nich smutno. Žena, 41 a více let
- Nechávám je žít. Muž, 20 – 25 let
- Spodina lidstva neschopná se postavit na vlastní nohy. Muž, 20 – 25 let
- Jako skupinu, kam je jednoduché spadnout. Muž, 41 a více
- Informuji je o využití sociálních služeb v našem městě. Muž, 26 – 30 let
- Střílet... Muž, 26 – 30 let
- Jako jiné obyvatele města. Žena, 26-30 let
- Snažím se je nebrat jako něco míň. Žena, 20 – 25 let
- Jako odpad společnosti. Muž, 20 – 25 let
- Jako lidi, kterým je třeba pomoci, ale systémově, jako jednotlivce toho moc nezmůžete. Muž, 20 – 25 let
- Nosem. Muž, 15 – 19 let
- Jsou to lidé jako my. Žena, 26 – 30 let
- Kladně. Žena, 31 – 40 let
- Jako člověka. Muž, 20 – 25 let

- Nevnímám je vždy pouze negativně, ale pochopitelně někteří snad nejsou už ani lidi, když dokáží sedět ve svých vlastních výkalech. Žena, 20 – 25 let

Co se týče reálné pomoci bezdomovcům, počet respondentů se rozdělil na dvě poloviny. Těch, kteří odpověděli kladně, jsem se doptávala „*jakým způsobem*“. Nejčastěji, v 50 % odpovědí, pomáhali lidé tím, že bezdomovcům nechali nějaký finanční obnos. Pomáhali i darováním oblečení, cigaretami, více nespecifikovaným darem, slovně, nabídli přístřeší, koupí Nového Prostoru (NP), a účastí na akci Noc Venku, což je celosvětová akce organizovaná na podporu osobám bez přístřeší. Jedna z odpovědí například byla: „*Ošetřila, umyla a dala najíst, obstarala čisté oblečení*“ žena, 41 a více let. Další zajímavou odpovědí pro mě byla od ženy ve věku 20 – 25 let: „*Když přišli na přednášku psychologie, dala jsem jim peníze. Avšak zde bylo řečeno, že si za ně koupí alkohol, proto jsem výše odpověděla NE na alkohol. V případě, že jim nabídnete jídlo, odpoví, že jídla je všude dost.*“ Zjišťovala jsem dále, zda bezdomovec oslovil respondenty za jiným účelem, než je žádost o alkohol, peníze, jídlo a cigarety. Odpovědi byly v 1/10 jiné, než odpověď ne. Ptali se například na cestu, žádali o půjčení mobilu na telefonát, o koupi časopisu NP, o radu spolu s informacemi o službách pro osoby bez přístřeší, v jediném případě i o práci, o oblečení, lístek na vlak, a dokonce i o sexuální akt ženu ve věku 15 – 19 let. Zajímalo mě, co si myslí respondenti, jaké jsou nejčastější příčiny bezdomovectví. Na prvním místě, ve více než 50 % odpovědí, bylo uvedeno „*dluhy*“. Na druhém místě uvedli závislosti (alkoholismus, gamblerství, drogy), dále pak rozvod a lenost. Nižší procento zaujímaly i odpovědi: neschopnost žít ve společnosti, sociální politika ČR spolu s neznalostí zákonů, finanční negramotnost, ztráta zaměstnání nebo bydlení, nezodpovědnost, VTOS, nefungující rodinné zázemí či úmrtí v rodině, nízké či chybějící vzdělání a psychické onemocnění. Odpovědi, které čítaly jednoho až dva respondenty byly: vysoké ceny za bydlení, útek mladých lidí, nízký důchod, patologická osobnost. Jedna z příčin byla uvedena rasismus, a to ženou ve věku 20 – 25 let. Navazující otázka zjišťovala, zda si respondenti myslí, že bezdomovci ohrožují nějakým způsobem společnost, popřípadě jakým. Přes 1/3 osob odpovědělo, že společnost nijak neohrožují. Zbytek odpovědí je ve velmi vyrovnaném počtu. Dělí se na osobní strach, ohrožování skrz infekční onemocnění, agresivitu, kriminalitu a jsou i jako nevhodný příklad dětem. Dále jsou pro ostatní nepříjemní, obtěžují, hyzdí veřejné prostranství a určitá část respondentů nevěděla co odpovědět. Odpověď, která mě nadchla a mnohé mé kolegy donutila k zamyšlení, je „*Nemyslím si, že by (bezdomovectví) ohrožovalo společnost, to spíš bezohledná společnost ohrožuje bezdomovce*“, odpověděla žena ve věku 20 – 25 let.

Návrh, jak vyřešit situaci bezdomovců, vymyslela zhruba polovina respondentů. Převážně šlo o návrhy sehnání práce, ubytování či zajištění rekvalifikačních kurzů. Opět jsem vybrala zajímavé odpovědi.

- Pracovní tábory za stravu a přístřeší s možností integrace zpět do společnosti. Muž, 20 – 25 let
- Velmi by pomohlo, kdyby u nás byly zálohované nejen skleněné láhve, ale i PET láhve a plechovky (jako např. v Německu), vyčistilo by se okolí, lesy a bezdomovci by měli šanci si nasbírat peníze na nový start. Muž, 26 – 30 let
- Vytvořit nějaký spolek, kde by se mohli scházet, pobavit se o svých příbězích a vzdělávat se (rekvalifikace apod.). Žena, 26 – 30 let
- Zavést zákon o sociálním bydlení. Z městské moci zavést politiku jako je „rapid rehousing“ a další projekty, které se těmto tématům věnují. Zakazovat pití alkoholu na veřejném prostoru a pak toto pravidlo selektivně vymáhat vůči lidem, kteří jsou na tom nejhůř, je jedna z nejhnusnějších věcí, které město Pardubice dělá. Muž, 20 – 25 let
- Psychologická osvěta, kvalitní psychologická péče, např. ve Finsku má každý nárok na 2 roky psychologické péče (i třeba na osobní rozvoj). Větší osvěta projektů, které jsou funkční, bohužel se k těmto lidem nedostanou. Viz projekt p. Košturiaka (vesnice, kam se dostanou lidi, kteří se již nemohou nebo těžko zařazují do společnosti, vězni, závislý, bezdomovci apod., pracují, vzdělávají se, dodržují podmínky a pravidla vesnice a vše funguje). Žena, 26 – 30 let
- Vyrazit do terénu a zjistit, co opravdu potřebují a zda chtějí z ulice odejít. Žena, 20 – 25 let
- Líbí se mi „project pragulic“ - více takových do větších měst. Žena, 20 – 25 let. (Projekt Pragulic nabízí prohlídky po Praze, kdy průvodci jsou osoby bez přístřeší, ukazují tím lidem stránku bezdomovectví, kterou možná přehlíží a snaží se odbourávat stereotypy. Více na www.pragulic.cz)

Termín, kteří nejčastěji respondenti používají, je dle očekávání bezdomovec. Oslovení „bezdomovec“ využívá 2/3 respondentů. Ve zbylé třetině je to kombinace anglického výrazu „homeless“, v překladu bezdomovec, dále bezdřák a v mizivém procentu užívají termín osoba bez přístřeší, kam tedy řadí i squattery.

Jako poslední otázku jsem zařadila osobní, zda znají někoho v blízkém okolí, kdo přišel o domov. Téměř 25 % odpovědělo, že znají někoho v blízkém okolí, nejčastěji někoho přímo z rodiny (vliv dluhů, závislostí, finanční negramotnost), z přátel, nebo sami respondenti žili nějakou chvíli na ulici.

5.1.2 Verifikace

H_0 : Pohlaví nemá vliv na četnost vídání bezdomovců.

H_A : Pohlaví má vliv na četnost vídání bezdomovců.

Empirické četnost	denně	několikrát v týdnu	1 x týdně	párkrát do měsíce	celkem
Muž	13	31	5	19	77
Žena	31	40	16	34	145
	44	71	21	53	222

Teoretické četnosti	denně	několikrát v týdnu	1 x týdně	párkrát do měsíce	celkem
Muž	15,26126126	24,62612613	7,283783784	18,38288288	77
Žena	28,73873874	46,37387387	13,71621622	34,61711712	145
					222

	denně	několikrát v týdnu	1 x týdně	párkrát do měsíce
Muž	0,335051108	1,649722248	0,716065787	0,020716747
Žena	0,177923692	0,876059401	0,380255625	0,011001307
	alfa	0,05		
	TK	4,166795915		
	KH	7,814727903		
	p-hodnota	0,24400734		

Testové kritérium je menší než kritická hodnota, tudíž přijímám hypotézu nulovou, a to že pohlaví nemá vliv na četnost vídání bezdomovců.

H_0 : V otázce pomoci pohlaví nehraje roli.

H_A : Pohlaví má vliv na pomoc bezdomovcům.

Empirické četnost	Ne	Ano	Celkem
Muž	33	44	77
Žena	76	69	145
	109	113	222

Teoretické četnosti	Ne	Ano	Celkem
Muž	37,80630631	39,19369369	26,70720721
Žena	71,19369369	73,80630631	94,70720721
			222

	Ne	Ano
Muž	0,611024524	0,589395337
Žena	0,324475092	0,312989248
	alfa	0,05
	TK	1,837884201
	KH	3,841458821
	p-hodnota	0,175199134

Vzhledem k tomu, že nám testové kritérium vyšlo opět nižší, než je kritická hodnota, zamítám nulovou hypotézu a přijímám alternativní, tudíž pohlaví nemá vliv na pomoc bezdomovcům. Predikovala jsem, že spíše pohlaví bude mít vliv na pomoc bezdomovcům, nicméně bych zřejmě musela mít o podstatně vyšší počet respondentů.

H_0 : V otázce pomoci věk nehraje roli.

H_A : Věk má vliv na pomoc bezdomovcům.

Empirické četnost	15 - 19 let	20 - 25 let	26 - 30 let	31- 40 let	41 a více	celkem
ano	7	63	16	10	8	109
ne	9	72	18	3	16	113
	16	135	34	13	24	222

Teoretické četnosti	15 - 19 let	20 - 25 let	26 - 30 let	31- 40 let	41 a více
ano	7,855855856	66,28378378	16,69369369	6,382882883	11,78378378
ne	8,144144144	68,71621622	17,30630631	6,617117117	12,21621622
					222

	15 - 19 let	20 - 25 let	26 - 30 let	31- 40 let	41 a více
Muž	0,093241177	0,162682866	0,028825912	2,049784788	1,214976444
Žena	0,089940604	0,156924181	0,027805525	1,977226035	1,171968429
	alfa	0,05			
	TK	6,973375962			
	KH	9,487729037			
	p-hodnota	0,137301891			

Opět testové kritérium vyšlo nižší, přijímám tedy hypotézu nulovou čili věk nemá vliv na pomoc bezdomovcům. Je možné, že data by se změnila, pokud bych měla vyšší vzorek.

H_0 : Věk nemá vliv na zkušenosti
s blízkými bez domova.

H_A : Věk má vliv na zkušenosti
s blízkými bez domova.

Empirické četnost	15 - 19 let	20 - 25 let	26 - 30 let	31- 40 let	41 a více	celkem
ano	1	26	14	5	7	53
ne	14	109	20	8	17	168
	15	135	34	13	24	222

Teoretické četnosti	15 - 19 let	20 - 25 let	26 - 30 let	31- 40 let	41 a více
ano	3,581081081	32,22972973	8,117117	3,103603604	5,72973
ne	11,35135135	102,1621622	25,72973	9,837837838	18,16216
					222

	15 - 19 let	20 - 25 let	26 - 30 let	31- 40 let	41 a více
Muž	1,860326364	1,20415321	4,263621	1,158755998	0,281617
Žena	0,618018018	0,457664808	1,275948	0,343332343	0,074365
	alfa	0,05			
	TK	11,53780103			
	KH	9,487729037			
	p-hodnota	0,021140559			

Testové kritérium vyšlo vyšší než kritická hodnota, proto přijímám alternativní hypotézu. Věk skutečně má vliv na zkušenosti týkající se blízkých bez domova.

H_0 : Mezi krajem Královéhradeckým a Pardubickým není rozdíl v četnosti vídání bezdomovců.

H_A : V kraji Pardubickém a Královéhradeckém je rozdíl v četnosti vídání bezdomovců.

Empirické četnosti	1 x týdně	denně	několikrát v týdnu	párkrát do měsíce	zcela výjimečně	celkem
Královéhradecký kraj	10	4	15	22	26	77
Pardubický kraj	3	18	27	19	1	68
	13	22	42	41	27	145

Teoretické četnosti	1 x týdně	denně	několikrát v týdnu	párkrát do měsíce	zcela výjimečně	celkem
Muž	6,903448276	11,68275862	22,30344828	21,77241379	14,33793103	77
Žena	6,096551724	10,31724138	19,69655172	19,22758621	12,66206897	68
						222

	1 x týdně	denně	několikrát v týdnu	párkrát do měsíce	zcela výjimečně
Muž	1,388962761	5,052298172	2,391574435	0,00237895	9,485598182
Žena	1,572796068	5,720984695	2,708106346	0,002693811	10,741045
	alfa	0,05			
	TK	39,06643842			

KH	9,4877290 37
p-hodnota	6,74975E- 08

Testové kritérium vyšlo podstatně vyšší než kritická hodnota, tudíž mezi Pardubickým a Hradeckým krajem je skutečně nezanedbatelný rozdíl v četnosti vídání bezdomovců, i přes to, že respondenti byli téměř půl na půl.

H_0 : Mezi krajem Královéhradeckým a Pardubickým není rozdíl v pomáhání bezdomovců.

H_A : Mezi krajem Královéhradeckým a Pardubickým je rozdíl v pomáhání bezdomovců.

Empirické četnost	dle situace	pomáhám	přehlížím je	celkem
Královéhradecký kraj	12	10	54	76
Pardubický kraj	11	13	43	67
	23	23	97	143

Teoretické četnosti	dle situace	pomáhám	přehlížím je	celkem
Muž	12,22377622	12,223776	51,5524476	76
Žena	10,77622378	10,776224	45,4475524	67

	dle situace	pomáhám	přehlížím je
Muž	0,00409659	0,4045543	0,1162023
Žena	0,004646878	0,4588974	0,13181156
	alfa	0,05	
	TK	1,120209	
	KH	5,9914645	
	p-hodnota	0,5711494	

Testové kritérium vyšlo nižší než kritická hodnota, tudíž přijímám nulovou hypotézu, a to že mezi kraji není rozdíl v pomáhání bezdomovcům.

5.2 Kvalitativní šetření

Kvalitativní metoda je nejvhodnější vzhledem k výzkumnému cíli, poněvadž se snažím získat co nejkvalitnější data, a ne na příliš velkém vzorku respondentů. Kombinuji rozhovory spolu s pozorováním.

Informace z kvalitativní části byly zjištěny pomocí terénního výzkumu v Nízkoprahovém denním centru a v Noclehárně pro ženy. Vstup do terénu nebyl zpočátku snadný, poněvadž jsem byla pro klienty centra naprosto cizí. U osob bez přístřeší je podstatná důvěra a dle jejich slov jsou už „otrávení hraným zájmem společnosti o jejich život“. Trvalo zhruba dva měsíce, než mohl samotný výzkum započít, poněvadž si na mě klienti, jako na pracovníci centra zvykli. Veškeré informace o klientech jsou zcela anonymní. Výzkum probíhal po dobu 3 měsíců.

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jak své bezdomovectví vnímá klient, jak na svůj život pohlíží, jak je motivován ke změně životního stylu a dále jak charakterizuje současnou společnost. Čili vnímání bezdomovectví z pohledu osob bez přístřeší.

Hlavní výzkumný cíl je rozčleněn a specifikován do dvou dílčích cílů:

1. Zjistit, zda osoby bez přístřeší využívají služby určené osobám bez přístřeší.
2. Zjistit důvod současného stavu participanta.

Klienty jsem získala pomocí oslovovacího dopisu (viz. příloha). Někteří klienti si mě sami vyhledali právě po vyvěšení oslovovacího dopisu v centru, dále jsem v terénu náhodně oslovila osoby bez domova. Několikrát jsem během svého výzkumu byla odmítnuta. V závěru se mi podařilo získat šest participantů. Pět mužů a dvě ženy. Pro realizaci výzkumu jsem využila analýzu zpráv o jednotlivých klientech, rozhovor, dotazník, zúčastněné pozorování a následky.

Participanty výzkumu jsem tedy získávala náhodně a z důvodu nízkého počtu zájemců o spolupráci, jsem si vybírat nemohla.

Rozhovory probíhali jednak v terénu a jednak v prostorách denního centra. Předem jsem měla připravených 29 otázek. Každý participant byl obeznámen s tím, k čemu mně budou sloužit získané informace a zároveň dával souhlas s jejich použitím. Na otázky měl možnost participant neodpovědět, poněvadž některé otázky se mohou zdát intimní. Otázky se

týkaly základních informací, jako je například věk, výše vzdělání, a dále i otázky vztahující se ke zkušenostem, názorům a vnímání.

Rozhovory jsem nahrávala na diktafon. Následovala transkripce a kódování. Kódování „obecně představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými (označenými) fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje“ (Šeďová, 2007, str. 215).

Kódování může být několika druhů, já zvolila otevřené. Otevřené kódování spočívá v jakémsi označení a tato označení „jsou složena z pojmů, které označují jednotlivé události (jevy, pocity, soudy atd.). Kategorie je třída pojmů, která vzniká tím, že vzájemně porovnáváme a třídíme významové jednotky a v nich obsažené pojmy a snažíme se zjistit, zda náleží jinému podobnému jevu (významové jednotky se z různých částí překrývají), nebo jinému jevu nenáleží, a tvoří tedy samostatný odlišitelný celek. Tímto způsobem jsou pojmy seskupovány do vyššího řádu – do abstraktnějšího pojmu, který nazýváme kategorie. Vlastnosti jsou znaky nebo charakteristiky náležející kategorii. Dimenze je umístění takové vlastnosti na nějaké škále“ (Miovský, 2006, str. 228-229). Kategorií mám celkem 16.

„Výzkum pomocí případové studie se zaměřuje na podrobný popis a rozbor jednoho nebo několika případů.“ (Hendl, 2008, s.101)

Případovou studii jsem zvolila právě kvůli zachycení složitosti případů, popisu vztahů a celistvosti. Zvolila jsem konkrétně osobní případovou studii, která spočívá ve výzkumu určitého aspektu u jedné osoby.

5.2.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Participantům kvalitativního výzkumu byla zanechána anonymita a uvedená jména jsou smyšlená.

	Martin	Jirka	Pavel	Klára	Anna	Viktor
Věk	56	64	28	62	56	43
délka trvání sociálního statusu "osoba bez přístřeší"	8	20	4	3	3	6
místo pobytu	stan	bouda	pod širákem	noclehárna	noclehárna	stan
vzdělání	střední s maturitou	odborné učiliště	odborné učiliště	základní škola	střední s maturitou	odborné učiliště
rodinný stav	rozvedený	rozvedený	svobodný	rozvedená	rozvedená	svobodný
partnerství	ano	ne	ne	ne	ne	ano
zdroje příjmu	0 Kč	2200	3410	důchod	0 Kč	0 Kč

Všichni participanté byli obeznámeni s tím, že výzkum je anonymní a pokud nebudou chtít odpovídat na nějaké otázky, nemusí. Odpovědi jsou tedy dobrovolné, stejně jako účast ve výzkumu. Rozhovor byl uskutečněn s 6 participanty, se dvěma ženami a čtyřmi muži.

1. Participant Martin

S participantem jsem mluvila 6.2.2018, mezi 9 – 10 hodinou ránní. Bylo zhruba - 4 °C a foukal studený vítr. Během rozhovoru jsem nehnutě stála na místě a po chvíli jsem necítila ani ruce, ani prsty u nohou. Participant nejevil žádné známky požití alkoholu, nijak nezapáchal, byl čistě oblečený. Po rozhovoru se svěřil, že dostal 500 Kč od majitele nedalekého klubu, tak že si za to koupil plynový vaříč, který stál 180 Kč a naplnění bomby bude stát taky tak 100 Kč, dle jeho odhadu. Během rozhovoru se zdravil s několika procházejícími.

2. Participant Jirka

S participantem jsem mluvila 6.2.2018, mezi 9 – 10 hodinou ranní. Bylo zhruba - 4°C a foukal studený vítr. Participant se přátelí s prvním, dokonce bydlí kousek od sebe, nicméně s každým byl rozhovor dělaný zvlášť. U tohoto participanta bylo znát, že je bez přístřeší. Nejen na podkladě zápachu, ale i čistoty oblečení a celkového neudržování se. Zcela jistě byl lehce pod vlivem alkoholu, byl z něj cítit. Působil dojmem morouse, málokdy se usmál. Neměl náladu, někdo mu prý ukradl víno z boudy, „určitě bezd'áci, kteří bydlí kousek“, uvedl. Po rozhovoru se vyptával na spacák, cigaretu a bydlení, ale že musí nejprve vyřešit zdravotní problémy.

3. Participant Pavel

Se třetím participantem probíhal výzkum dne 9.2.2018 v 21:00, v náslechové místnosti, v prostorách denního centra. Pán byl ve velmi dobré náladě a rozpovídal se více než předešlí participant. Důvodem může být i teplo v místnosti a chuť komunikovat. Pán byl upravený, milý a vstřícný. Působil, že o svůj zevnějšek pečuje. Pán měl oční tiky a pohyby, jako mají uživatelé drog. Hodně i gestikuloval během rozhovoru. Nepůsobil nervózně.

4. Participant Klára

Participantka byla namalovaná, měla na sobě čisté oblečení. Rozhovor probíhal v prostorách denního centra, dne 14.2.2018. Bylo znát, že ji v náslechové místnosti, kde rozhovor probíhal, ji nebylo příjemně.

5. Participant Anna

Participantka byla upravená, měla na sobě čisté oblečení, v žádném případě nebylo poznat, že patří mezi osoby bez přístřeší. Rozhovor probíhal v prostorách denního centra, dne 14.2.2018.

6. Participant Viktor

Participant je slovenského původu. Byl upravený, před rozhovorem se dokonce navonil. Rozhovor probíhal v prostorách denního centra, dne 14.2.2018.

5.2.2 Analýza rozhovorů

Zaměstnání

Tato kategorie zahrnovala otázku ohledně předešlého zaměstnání. U participantů je problém buďto zdravotní stav nebo údajná nespravedlnost ze strany zaměstnavatele.

Martin *„Nikdo mě (pomlka) nezaměstná. Já jsem prakticky žebrák. Já mám s těma nohama problém.“* (pozn. Klient má amputované prsty na nohou)

Jirka *„Spíš nějakej ten melouch. Měl jsem. Hrál jsem fotbal a byl dobrej. A taky jsem choval krávy, hodně krav.“*

„Teď nic. Protože já mám tu epilepsii. Do vejšky nesmim. Na noční nesmim. Na mašinách nesmim. Tak co já můžu? Akorát tak starým babkám utírat prdele. To taky.“
(smích)

Pavel *„Měl jsem zaměstnání, všude se mnou vyběhli. Tak nějak. A teďka při posledním zaměstnání jsem obdržel dluh ještě, za zkaženej materiál. I když vedoucí v práci řekl, že to nebude řešit. To bylo jak se vyráběj auta. V ty automobilce jsem dělal necelý tři měsíce. To bylo teďka. Před Vánocema.“*

Klára *„Já jsem v důchodu. Ale předtím jsem pracovala jako jeřábnice v Černý za Bory. Od 88 roku jsem na ulici. Teda na ulici. Jako nepracuju.“*

Viktor *„Dělal som v Černé za bory. A bydlel sem. No a stala se nějaká věc. Prechladl som. Dělal som na vysokým zdvihu, na ještěrce, po česky. A chodil som z výroby do skladu, jezdili tam kamiony a ty jsme vykládali, z tepla do zimy. No jeden den som prochladl. My jsme měli byt, a pod námi byl bar, jako krčma hej. Jsme si ten den potykali a opili jsme se na spodku. Prochladnutý, už ma to nebavilo a nechcelo se mi tam jít. Já jsom i šofér z povolání. Umim všechno dělat. V likérke na Slovensku jsem dělal 3 roky. Potom jsem byl v kutné hore, ve foxconně, dali ma na taký stroj, manap sa to vola, do 10 metrové výšky, byl to jako sklad. Potom asi po dvou týdňoch, Chalan mě měl zaučat. 4 hodiny na wecku, zaspal, ja ho ale nebonznul. Dalej.“*

Rodina

V otázce rodinného vztahu jsem zjistila, že každý z participantů má nějakého rodinného příslušníka, na kterého by se mohl obrátit. Často právě tato skutečnost může mít vliv na resocializaci.

Martin „*Mám ségru akorát. Jo a pak Bratráanky a tohleto.*“

„*No, nejsem s ní ve styku, no, možná 8 let. Já jsem všechno ztratil*“

Jirka „*Nemam. Nebo jako. (povzdech a zamyšlení) Co vim, tak jsem měl, že jo. Tak jsem měl 3 děti. Dva kluci a holku. Už dospělý ne. Ženatý. Ten jeden se mi oběsil, kvůli bábě. A tamten druhý se prej zabil na mašině a stará mně prej umřela. Bejvala. Tomu jednomu jsem byl. Kvůli dědictví no.*“

Pavel „*Mám děti. S dvěma přítelkyněma. Dvěma. Holka kluk. Jednomu je 12 roků a teďka dceři bude, budou 3 roky v červnu. Jinak sourozence mam. Je nás 8. Z máminy strany mám brácha a z tátovi strany 6 holek.*“

Klára „*Mám 3 děti, dva kluci jednu holku. Kolem 40 jsou. Nevídám se s nima. Asi se za mě styděj. To víte, to jsou dneska ty děti. Taky nic nemám, nemám žádněj majetek. Dneska jsou ty děti jiný. Chtěj. Něco.*“

Anna „*Mám rodinu. Mám jedno dítě, byla jsem jen jednou vdaná, po té zkušenosti se nepotřebuji znovu vdávat. No a syna jsem si sama našla na facebooku, protože vím, že mladý lidi takhle to hodně používaj. Ale komunikace na nula bodu, a prakticky můj známý – manželovi známý, říkaj neboj, až mu bude 20. No, 20 už mu bylo. Až mu bude 30, 30 už mu bylo. No takže nic. 33 mu je. Ženatej asi není. Víم jenom že, to co já jsem chtěla, syn byl vzdělanej, víم že je z něj automechanik, to ho nebaví, tak jezdí do zahraničí si přivydělávat. Nic víc nevím. Rodiče mi umřeli, sourozenci mám dva, bráchy. Jeden na Slovensku. Ale nekomunikujem spolu. Neví, co se mi stalo. Nevim, co se v naší rodině stalo. Ale. (pomlka) Často jsem o tom přemýšlela, teď, co jsem v týchle*“

situaci. A nevim. Nikdy jsem to nepochopila. My jsme se jako sourozenci nikdy nenavštěvovali, každéj sme se rozutekli a každéj šel to svoje.“

Viktor *„Už tři roky nejsom ve spojení. Nemam telefon. Ale dúfám, že mám. Naši si koupili pozemek. Dom, už hotovy. Za 40 000. nevim, zda byly už eura. Před 3 rokama sem tam byl. Z foxconu mě . Iba sestru mam. Mladsi. Tedka nemaju o mně nic., Oni si myslej fut, že som v Kutne hore, to je blbost.“*

Dětství

Dětství bývá často klíčovým momentem, a to především ve výchově. Dva z participantů se k otázce dětství nevyjádřili vůbec. Zřejmě byla tato tematika pro ně emočně náročná a nechtěli se svěřovat, či vzpomínat na toto období. Dětství bylo buď bezproblémové, dle odpovědí, anebo se u rodičů vyskytovala nějaká patologie, například alkohol.

Pavel *„Překrásný, né fakt. Na co jsem si ukázal, to jsem měl. Nemůžu si stěžovat.“*

Klára *„Tak normální. No tak tatínek byl trošku takovej do větru, byl na ženský, pořád bumbal, nebylo to dobrý s tátou. Maminka byla zlatá.“*

Přátelé

Všichni, výjimkou jedné participantky, se shodli na tom, že přátel mají mnoho a z veliké části právě se stejným sociálním problémem. To, že osoby bez přístřeší mají přátele se stejným problémem, a to bezdomovectví, bývá často problémem úspěšné resocializace.

Anna *„Ne. V životě jsem od nikoho nic nechtěla a taky jsem tak dopadla. Když jsem potřebovala pomoct, tak se na mě každéj vyprd. A mužské pokolení spíš tak, jakože taková panička a všechno měla, a teď nemáš nic. Tak jsem zklamaná. Vždy jsem přátele vymazala ze života.“*

Zaměstnatelnost

V této kategorii se klienti sešli po dvojicích. V otázce spojené se zaměstnáním se shodli na třech odpovědích, a to že je problémem zdravotní stav, či práci shání nebo že prací měli několik.

Martin „*Nikdo mě (pomlka) nezaměstná. Já jsem prakticky žebrák. Já mám s těma nohama problém.*“ (pozn. Klient má amputované prsty na nohou)

Pavel „*Měl jsem zaměstnání, všude se mnou vyběhli. Tak nějak. A teďka při posledním zaměstnání jsem obdržel dluh ještě, za zkaženou materiál. I když vedoucí v práci řekl, že to nebude řešit. To bylo jak se vyráběj auta. V ty automobilce jsem dělal necelý tři měsíce. To bylo teďka. Před Vánocema.*“

Anna „*19 let jsem dělala na výzkumáku, tam nás propustili z nadbytečnosti, pak jsem skončila jako mersi, mersidaising – nevím, jak se to říká. Doplnujete zboží. Šla jsem na živnostenský list, měla jsem 15 firem nasmlouvaných, parádní prachy jsem si vydělala, no ale pak se to všechno změnilo. My jsme ještě tenkrát v roce 2002, když se začínalo, osoba OSVČ, tak se platily daně až jednou za rok. Teda předtím ten rok ne, asi dva roky jsme neplatili a pak začly, jednou za rok, ty daně. Já jsem dělala dost pro dobrý movitý společnosti, MC Cain, jestli Vám to něco říká, hranolky, čaje Jemča, a to jsou hodně firmy, kde jsou věřitelé, a ty, jak se jim říká, no oni nás dobře platili, takže já jsem měla Hradec, Chrudim, Pardubice, to byla moje lokalita, každé den. Jezdila jsem, doplňovala jejich zboží do regálů, po těch supermarketech, plus objednávky. Ale pak tyhle, od Jemči, narušili, snižovali jakoby obchodní zástupce, nechali si jenom nás, co doplňujeme zboží, točili se tam nějaký prachy, takže šlo to hodně dolů, finančně, víte, z toho si musíte platit sociální a zdravotní, takže prakticky co jsem si mohla dát do nákladů, nula nulu pojde, kilometry, myčka a nějaký takový, tužky. Dobřejch 6 let jsem to dělala. Furt se dařilo. Pak to krachlo a pomalu jsem dělala na OSVČ za 10 tisíc! Musela jsem to pozastavit. No a teď jsem dělala u pošty, protože mě baví hrozně řídit autem, a protože jsem člověk takovej spolehlivej, zodpovědněj, nejsem konfliktní, dost jsem byla oblíbená, teďka to koupila jiná firma, a už tyhle kurýrní služby jako nemá. Tak jsem skončila s prací i bydlením. A chodím na tu Noclehárnu. Což je psychicky neúnosný.*“

Náboženské vyznání

Předpokládala jsem, že většina z participantů odpoví negativně, ve smyslu, že v nic nevěří. Odpovědi byly různorodé.

Martin „*Já jsem přímo katolík.*“

Jirka „*V sám sebe.*“

Pavel „*Jo. V Boha. Ne jako vážně, bez legrace. (smích) Já sem se s nim dlouho nebavil. Jo. Fakt asi 5 let. 6 let. 7 let. 8 let. 10let.*“

Klára „*Já nevím paní, co Vám mám na to říct. Věřím i nevěřím. Třeba v Boha věřím*“

Anna „*Né, nevěřím v Boha, myslím si, že žádnéj není.*“

Viktor „*V Satana. V Boha ne. Ale tak. Nevěřím v nič. Něco nad námi existuje.*“

Denní režim

Denní režim závisí u osob bez přístřeší převážně na počasí. Nicméně ženy se shodly se svými odpověďmi. Zřejmě je pro ně těžko představitelné spát venku, proto vyčkávají denně na otevřená noclehárny pro ženy.

Pavel „*Ráno, co vyjdu z noclehárny nebo zpod širáku, tak prostě tak v 9 hodin jdu na denní centrum. Tady se najím. Vykoupu se. Nebo třeba něco takovýho. Zaberu si lavičku. Do tří hodin spím denně. Pak ve 3 jdu na „Káčko“ < K – centrum pro drogově závislé >, tam jsem hodinu. Takže to máte 4. a pak otevřou noclehárnu, nebo než prostě cokoliv, tak si mezitím si obstarám nějak jídlo, nějaký drobný a nějaký kouření. Já nesomruju. Já si umím posbírat cestou. Když jdu na noclehárnu, v 7 tam jsem a v 9 jsem tuhej. Když jsem pod širákem, tak prostě musím počkat až bude tma. Tak třeba jedenáctá, jedna.*“

Viktor „*No, vstanu, zjistím, podle toho, či svítá, okolo sedmej, seberu se a jdu. Projít autobusák, nádraží, hypernovu, košíky pozeram, zda tam není 10 Kč, na autobusáku automaty. Našol som v automate 50tku, ve spodu, měl som radost, tak som automat*“

*objal. Jeden člověk šel okolo mě. „Pane, vy to chcete vytrhnout alebo co?“ (smích)
Potom idu sem (NDC), potom zas do města. V 9 chodím spát.“*

Klára „No tady, od těch 9 hodin jsem tady (NDC) no a pak ode 3 čekáme na Noclehárnu. Tam je boj o postele. Je tam jenom 6 míst. Musím čekat už takhle, abych tam mohla spát. Tam jsem do půl 8 a pak jdu sem. To je ta moje náplň dne.“

Anna „Můj den? Ted'ka chodím na NDC, pro mě jako PC (participantka užila správně slovo v aj), tam mě nic jinýho nezajímá, maximálně jestli nemám nějakou e-mailovou poštu a jinak psycho. Teror, bezmoc, beznaděj. A kdo to vydrží víc, jestli Vaše nervy, nebo. Já to neumím popsat. Je to příšerný fakt. Pak jdete ve 3 hodiny čekat na noclehárnu. V zimě. Stojíte a čekáte až do 7. V 7 hodin pustěj, kde se jdete vyspat. Kazej to ženský, který v životě nedělaly a dělat nebudou. Oni nemaj náplň práce, oni žijou tak, spoustu let, chlast, alkohol, žebrání, pro někoho automaty, co by sme si povídali, pak další lidi, který opravdu jen ty drogy a co jinýho. No jim to vyhovuje. Prakticky se k někomu vetřou, mapujou si, kdo tady má důchod, kdo jak co, pak ho i okradou, věděj, že ty některý to nedaj. Pak jsou tady ty, co vopravdu čekaj, než něco poberou. Hoděj to do automatu a nemaj ani korunu a sbíraj papír. Si všimněte, nikdy tady takhle nebyl úklid.“

Abuzus

Bezdomovectví je téměř vždy spojováno s nějakým závislostním chováním. Zajímalo mě, jak odpoví jednotliví participanté. Víím, že Pavel lhal, poněvadž je závislý na těžkých drogách, což mi při rozhovoru neuvedl. Na čem se však shodli, tak byla nikotinová závislost.

Martin „No, někdy kouřím. Nemusím ale Zapalim si. Piju víno. Zahřeje mě no.“

Jirka „Když je co no. Chlast abych usnul. A nezmrz, že jo.“ (kouřil cigaretu)

Pavel „Kouřím. Ale alkohol nepiju vůbec. V rámci sama sebe. Nemám rád, když se mi točí hlava nebo zvracím. To fakt nesnáším k smrti. (smích) Když se ptaj kluci: Cvakni si!, tak se tak podívám, a oni: ty vole ajo, ty vlastně nechlastáš. Takže všichni to vědí.“

„Kdysi jsem byl uživatelem drog. Tvrdých. Pervitin. Snadno jsem se k tomu dostal. Pak se z toho stal i můj denní chleba, začal jsem prodávat, žil jsem si na vysoký noze, nějakéj čas že jo, pak mě zavřeli. Za distribuci. Já se tam neléčím. Třeba když potřebuju

pomoc, tak tam dávaj takový ty kupony z charity, že každých 14 dní máte nárok na potravinovou banku. Tak jsem tam chodil z tohohle důvodu. A když se mě ptali, jestli beru, tak jsem jim řek, že občas beru. Já jsem věděl, co chtěj slyšet. Ale už 6, 7 let neberu. Ale trávu hulim.“

Klára *„Kouřim, alkohol ne, nechutná mi. Cigárko to si dám, kafíčko, někdy, abych přiznala barvu, si dám i to pivo.“* (smích)

Anna *„Mám jedinou neřest, a to cigarety, kouřim. Alkohol mi nic neříká. Když mám chuť, dám si pivo nebo víno červený. Ale nepotřebuju to k životu. Nic mi to neříká. Abych tímhle řešila problémy nebo cokoliv.“*

Viktor *„Vínko si dám, po obědě. A kouřim. Ale už som vydržal i půl roku nekouřit.“*

Autoevaluace a pohled na společnost (majoritu)

Sebehodnocení participantů a hodnocení společnosti, bylo pro mě jednou z nejzajímavějších částí rozhovoru. Tři z šesti participantů hodnotí sami sebe negativně. Společnost však většina hodnotí jako falešnou, bohatou, nenasytanou, generalizující anebo ji ignorují.

Martin *„Vo sobě co si myslím? Jsem vůl. To je za prvý.“*

„O společnosti? Tyhle mě nezajmaj.“

Jirka *„Na hovno. Kretén. Na zastřelení.“*

„Že stojí za hovno, všechno to jsou chrapouni, nenažraný, každej milionář, každej, každej jenom sám pro sebe.“

Pavel *„To říct nemůžu. (smích) Nevim jak to říct. Pomyšleně? Ne namyšleně? Jo jako. (smích) „Na sebe teďka koukam zvrchu špatně, jakože kopl bych do sebe. Debile prober se, už je čas jako.“*

„Jako já je odsuzuju všechny. Jsou falešný. Jako zlobte se nebo ne. Jako jsou falešný a nepotřebný pro mě. Když to mám říct třeba, tak Vánoce. Když potkáte ty známý - já ahoj stav se u nás na ty Vánoce. Bych vzal nejradši nůž jo a tady máš. Prostě nemam to rád.“

Klára *„Nic.“*

„Tak jako sama na sebe. Neřeším je. Jsme všichni na jedné lodi!“

Anna „Co si myslím o sobě? Tak já jsem hrozně trpělivej člověk, pohodovej. Co zjišťuju o sobě, tak jsem dobrák na ntou, což se do téhle společnosti, promiňte, nehodí. Nehodí. Nepatří to. A myslím si, že ani hodná ženská. Lepší jsou svině. Nebo to tady vidím. Mazaný lidi mají štěstí. Né, to né – né štěstí, takhle, se slušností a tím, že jste hodná, nikam nedojdete. Ne. Maximálně z 50 lidí Vás jeden ohodnotí inteligent a to musí být fakt inteligent.“

„Nikoho to nezajímá, každej Vás překročí, myslím si, že každej má svých problémů dost. A. (zamyšlení) Neházet všechny do jednoho pytle je hrozný problém, jo? Než ukážete někomu, že jste opravdu jiná, než ty okolo. Nejste taková, hoděj Vás do jednoho pytle a konec.“

Viktor „No, ja som si. Takto odpovím. Rád pomáham ľuďom. Pokiaľ mám veľa jedla, dám ostatným. Rozdal jsem asi 5 tisíc som rozdal. Chodil som dávať plasmu. Ale nemám teď občanku. Sestričky byly pěkné, bílé kalhoty a černe tanga.“ (smích)

„Spoločnosť. Myslim so, že v pohode. Beru to jako život. Ludia jsou ludia.“

Objektivní a subjektivní příčiny

Předpokládala jsem, že participanti budou vinit všechny okolo a budou se vymlouvat na různé věci. Jako objektivní příčiny uváděli participanti to, jakým způsobem přišli o domov. Subjektivní příčiny naopak to, koho viní za svou obtížnou životní situaci.

Martin „Já jsem tady prakticky od roku dva tisíc dva. Práci jsem tady sehnal. Na Poseidonu. Když se stavěli baráky. No A tak to začlo no. Já jsem ještě dělal až v roce 2009 mi omrzly ty hnáty. Tak to jsem byl v nemocnici měsíc. Pak v LDNce 5 měsíců. No nějak se to stalo. Prošel jsem toho hodně. Ve slaným jsem dělal. V Kladně.“

„No já sám. (pošklebek) Jedině.“

Jirka „Ale všechno. Chlast. A chlast a kurvy. To se vleče už dýl všechno.“

„Sám.“

Pavel „Ztráta rodiče jednoho, o kterým se dál nebudu bavit. A ztráta bydlení, to bylo závislý na tom rodičovi.“

„Já sám. Jsem línej bejt sám na sebe tvrdej. Na ostatní jsem. Kovářova kobyla chodí bosa.“ (smích)

Klára *„Třetí rok. Kvůli nájmu. Dluhy na nájmu., Měla jsem přítele, ale víte co, byl takovej, pořád bumbal, nepřispíval, táhla jsem to sama.“*

„Já. Možná i přítel.“

Anna *„Nevinim nikoho. No víte. To jsem nepochopila. Jsem typ člověka, co marodí jednou za 10 let. Jo. A prakticky jsem vůbec, ale vůbec jsem nepřemýšlela dopředu, že bych mohla omarodit, až takhle banální věc. Tenkrát se taky říkalo, že slepý střevo voperujou ve výtahu, nebo tak nějak, že. Takže jsem s tím vůbec nepočítala. Takže jsem to brala, že jsem zdravý člověk. Já jsem měla kontrolku třeba jednou za 7 let. Třeba mi i praktickej lékař volal, ať přijdu na prohlídku, zda ještě žiju. Nedá se říct, že bych tohle zanedbala. To je blbost. Podcenila? Nevim. Prostě jsem s tím nepočítala. Je to, já nevim. Nemlžu říct, že by to byla hloupost, ale tím, že jsem byla zdravá a neměla jsem problémy jo, že jsem neutíkala s něčím. Prostě nebylo proč. Takováhle věc a koukejte, kam mě to dostalo. Ven. To co jste si budovala, byla jsem zvyklá na nějaký standard, nic mi nechybělo. A teď nemám nic. Pro mě je hroznej problém, z 30 tisíc na 3 tisíce. Není to o tom, že neumím šetřit. Ale je to šok. Nebyl problém, že bych neměla peníze, ale šok je tohleto. Z hodně peněz máte najednou nic. Když jste venku, musíte si koupit. Pro mě je důležitěj pitnej režim, já nemusím jíst, dva tři dny vydržím, musím mít minerálku, dvakrát kávu – to máte 30,- v automatu, to mi nechutná, když si dám kvalitní kávu, to máte 60 korun. Nějaký jídlo, když si odbydu. Jogurty, ovoce a zelenina, to je moje. Salámy mi nedělaj moc dobře. Radši si dám suchý čerstvý pečivo. 1000 korun máte pomalu, ono se to nezdá. 30 korun máte noclehárna krát 7, 210 korun máte za tejden a teď něco k tomu, že. Mám jen léky na vysoký krevní tlak třeba, tím že jsem teď v tý menopauze. Ale to nevim, jak to bude dál. Teď si vemte další věci. Spodní prádlo mi dělá problém si tady vzít. A spodní prádlo v rodince, kde máte nejlevnější obchod tady, pro ty dejme tomu sociálně slabší, máte, kolik jsem to kupovala. 15 korun kus jedny kalhotky. Teď už to ani nedováže a nejlevnější kalhotky teď máte za 130, 150 korun. A já spodní prádlo nedám onošený. Já to vydržím prát, starám se o sebe. Myslím si, že by si to zasloužili lidi, který na to kašlou, hlavně lidi, co nepůjdou dělat, nepůjdou a hlavně že maj prachy od státu. A pak se divěj, že dostávaj stravenky, to co stát měl konečně*

udělat už dávno a vyřadit takovýhle lidi, aby šli konečně dělat. Děsně vedle jsou no. Ale vysvětluje to primitivům, který žijou někde. U automatu. A to je měsíc co měsíc.“

Viktor *„Sám. Guli povahe. Ja som flegmatik. A. No. Ja vydržim, ale pak vybuchnu. Ja to v sobe dusim, pak už s tím seknu.“*

Snaha o pracovní začlenění

Díky tomu, že jsem s participanty pracovala, vím, že reálně má šanci na pracovní začlenění pouze Anna. Aktivně hledá zaměstnání. Ostatní participanti hledají nespočet důvodů, proč to nejde, i když práce je vlastně plno – na čemž se shodli. Někdo to i vzdal, například Klára.

Martin *„Ale vono něco najde vždycky. Nějakej melouch nebo tohleto. No.“*

Pavel *„Jako když to mám říct hnusně, tak práci můžu mít vždycky. Ale teďka na to kašlu ještě.“*

Klára *„Ne nesháním. Mně ten důchod stačí.“*

Anna *„Sháním, zas něco s řízením.“*

Budoucnost

Budoucnost většina osob bez přístřeší neřeší, zásadní je pro ně budoucnost blízká. Například v zimě to, aby přežili do druhého dne.

Martin *„No určitě zpátky na Slovensku. Kdyby to šlo dřív, tak zítra.“*

Jirka *„To už nahore. No anebo dole (smích). Ale asi dole. To by byl můj nejšťastnější den, kdybych šel nahoru.“*

Pavel *„Upřímně nevim. Neřeším to. Jako snažim se jednat na víc dní, ale takhle daleko. Nejde to.“*

Anna „*Chtěla bych být šťastná zase.*“

Viktor „*Za 5 let? Nevím vůbec. Ale bude to něco lepšího. Možná cirkus, jestli mě sežere lev.*“
(smích)

Bezprostřední pomoc

Participantů se ve většině případů spoléhají sami na sebe. Občas jim vypomůžou přátelé, v minimálním případě rodina, pokud ji ovšem participant má nebo pokud s ní má dobré vztahy. Jeden participant zmínil i pomoc majoritní společnosti.

Martin „*Jo. Vykoupat a tohleto. To jo. V pohodě. Oblečení mi dávají lidi. No tak mám toho dost. Já se nebojím o to, že nebudu mít něco na sebe.*“

Jirka „*Jo. Sestra. Párkrát do roka no.*“

Klára „*No, tady co si nekoupím, nemám. Nepomáhá. Sama se musím starat sama o sebe. Nikdo mi nic nedá. Víte. Nedá.*“

Využívání služeb určených pro osoby bez přístřeší

Služby určené pro osoby bez přístřeší využívají participantů relativně hojně, kromě tedy dvou, kteří nedochází nikam. Jeden z participantů tam má zákaz kvůli zdravotním problémům. Byť dva participantů odpověděli, že služby nevyužívají, vím, že za nimi dochází terénní pracovníce z nízkoprahového denního centra pro osoby bez přístřeší.

Martin „*Ne. Po kamarádech jen.*“

Jirka „*Tak když je nejhůř, tak tam jdu, ted tam nemůžu. Mám nějaký problémy. Ale když jsem chtěl.*“

Pavel „*Ano. K – centrum, NDC, azylák, noclehárnu. To je všechno? Ještě charita.*“

Klára „*NDC, noclehárnu a jinak nikam.*“

Anna „*NDC, noclehárna a to je všechno.*“

Viktor „*Len NDC.*“

Životní změna

Martin „*No jo! No ale. No. Musim něco no. Já nevím no.*“

Jirka „*Co bych s tím mohl dělat. Pošlou mě na vyšetření a co mužu? Mam tu epilezii.*“

Pavel (smích) „*Já nevím. Jako maximum.*“

Klárka „*Už ne. Mám taky věk, nějakej.*“

Viktor „*Áno, nejprve však doklady.*“

Životní přání

Zajímalo mě, jaký mají přání osoby bez přístřeší. Předpokládala jsem, že odpovědi se budou motat okolo bydlení, práce a zdraví.

Jirka „*Co bych si mochl přát. Abych žil jako člověk a ne jako dobytek.*“

Pavel „*Bejt multimilionář. Já bych si nejdřív nechal postavit barák, odjel bych někam za teplíčkem, i s dětma, s tou holkou třeba. I s její mámou třeba. Nevím. Prostě užíval bych si.*“

Klára „*Aby jsme se měli všichni rádi. Tak nějak. Aby jsme si rozuměli.*“

Anna „*Posunout se rychle někam. Už nevím, co víc mám dělat. Já si myslím, že jsem jediná, která maká opravdu na všem. Pomalu mluví za všechny, unavuje mě to. Víte. Každý má*

100 řečí, kritika na dvorku, ale když přijde na něco, tak každéj uteče. Než aby se snažili. Mě to nebaví. Mě to nebaví ani na noclehárně.“

Viktor *„Aby sem nechodili lidi, které nemajú žádné IQ. To ma nebaví, to počúvat.“*

Životní vzestup a pád

Participantí měli odpovídat na otázku, která zjišťovala jejich nejšťastnější a nejsmutnější moment v poslední době. Každý měl radost z něčeho jiného – někdo z hodnoty materiální, jiní zas z pěkného počasí nebo kolegiálního chování.

Martin *„Těžko říct. Těžko říct no. Radši ne. Nechci odpovídat.“*

Jirka *„Nejšťastnější? Těch je hodně málo. To ani nevim. (zamyšlení) a nejsmutnější že tomu mému kamarádovi uřízli taky prsty u nohou. Měl taky omrzliny.“*

Pavel *„No potěšilo mě a zabilo mě, ve stejnej den, našel jsem peněženku, v ní bylo 3,5. A za dvě hodiny jsem měl asi 200 korun u sebe. Takže sem pak byl zase smutnej, že jo. Tam nebyly ani doklady, jen peníze strčený. Ani občanka ani papír. Koupil jsem si cigarety, šel jsem se najíst, šel jsem k Vietnamcům, gyros s nudlema a ostrá polívka.. Pak jsem potkal pár známých a oni že měli hlad a nemaj peníze. Takže každému po 300, po 200. A pak jsem fakt skončil s dvěma stovkama v kapse.“*

Klára *„Na to si nevzpomínám. (zamyšlení) Mně radost udělá hezký počasí. Sluníčko. To mně udělá radost.“*

Anna *„Ted'? Nic. No jediné, co mi udělalo radost, že jsem mohla dělat na tý poště. Milý lidi, dobrá šéfová, dávali mi to najevo. Bylo to fajn.“*

Viktor *„Potěšilo ma, že do hypernovy už nepustěj bezdomovce, dělali tam bordel. Už do hypernovy nepustěj žádného bezdomovce. Ochrana stála při stole. Oni tam pili víno. To ma potěšilo. Co mi bylo líto? Ufff. Ne. Ja také věci ne.“*

6 NÁVRHY A OPATŘENÍ

V rámci Pardubického kraje by bylo smysluplné zřídit sociální firmu pro osoby bez přístřeší. Zaměstnavatel by musel být tolerantní vůči těm, kteří nemají několik let pracovní návyky a potrvá, než si je zpětně osvojí. Nápomocné by bylo i bydlení, klidně ve starších budovách, není potřeba novostavba. Na počátku, než si klient zařídí například nějaké finance, by mohl být ubytovaný na určitou dobu zdarma s tím, že mu bude kontrolován pořádek. Po získání nějakého finančního obnosu a dané lhůty zdarma, by musel hradit bydlení, například ve výši 50 Kč za noc. Sprchy by mohly být na 5 Kč.

Zmiňovaný projekt Pragulic, v dotazníkovém šetření, by neměl asi takovou úspěšnost, v rámci Pardubického kraje, i když by se projekt mohl zaměřit na různé přednášky, které by přednášela osoba, co dřív bývala bez domova. Vyprávěli by svůj životní příběh, ať už středním školám, či vysokým nebo i veřejnosti. Obecně majorita věří reálným věcem, které se skutečně odehrají přímo jim, nebo blízkému okolí. Dokud se tak neděje, máme pocit, že nám se to stát nemůže.

Resocializace je v tomto směru náročná, protože člověk si musí osvojit pracovní návyky, hygienické návyky, etiku, morální hodnoty, naučit se opět respektovat normy, respektovat sankce i si zpětně osvojit komunikační dovednosti, poněvadž člověk na ulici postupem času inteligenčně degraduje. Problémem však je, že nemůžeme nikoho nutit do změny a v kontextu sociální práce musí člověk nejen chtít změnu sám, ale také pro ni něco udělat.

7 DISKUSE

Vybranou metodu jsem dle výsledků zvolila správně. Kombinace kvantitativního a kvalitativního šetření se vskutku osvědčila. Kvantitativním šetřením jsem oslovila 222 respondentů. Cílem bylo zjištění, zda se s osobami bez přístřeší setkali, jaký názor mají na osoby bez přístřeší, o co je kdy požádali, co představují pro společnost a zda navrhují nějaké řešení k minimalizaci této problematiky. Výsledek byl takový, jaký jsem předpokládala. Pro většinu společnosti jsou osoby bez přístřeší vnímané silně negativně, mnohdy až hanlivě. Většina respondentů generalizuje a nemá zájem pomoci k zmírnění dopadu ztráty bydlení. Vnímají problematiku bezdomovectví jako selhání jedince a možnost se sám vzchopit, a to nejlépe bez pomoci majoritní společnosti.

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jak své bezdomovectví vnímá klient, jak na svůj život pohlíží, jak je motivován ke změně životního stylu a dále jak charakterizuje současnou společnost. Čili vnímání bezdomovectví z pohledu osob bez přístřeší. Hlavní výzkumný cíl je rozčleněn a specifikován do dvou dílčích cílů:

1. Zjistit, zda osoby bez přístřeší využívají služby určené osobám bez přístřeší.
2. Zjistit důvod současného stavu participanta.

Participantů své bezdomovectví vnímají individuálně. Ženy většinou negativně, buď to se snaží o změnu, anebo už se smířili se životem na ulici. U mužů jde převážně o zvyk a lenost, či zdravotní omezení. Zároveň však sami na sebe pohlíží negativně, ale nemají chuť něco změnit. Právě zdravotní problémy bývají častým důvodem. To, že jsou participantů na ulici a nemohou sehnat práci, může být dáno i jinou národností a chybějící průkaz totožnosti. Na majoritní společnost okolo nich pohlíží většinou shora. Považují ji za falešnou, uspěchanou, materiální. Bezdomovci řeší převážně sami sebe a žijí ze dne na den, tak jim to vyhovuje a to představuje i jejich možnosti, pro ně reálné. Nemají nic, tak co by si záviděli, dle jejich slov. „*Ulice není místo, kde se dá plánovat.*“, jak mi řekl jeden klient denního centra. O změnu se ve většině případů nesnaží. Často je stahují přátelé, kteří jsou ve stejné obtížné životní situaci. Dále i pracovní omezení či chybějící vzdělání.

Osoby bez přístřeší ve většině případů užívají služeb jim určené, a to nejčastěji v zimním období. Pro většinu žen bez domova je nepředstavitelné spát přímo venku. A tak

Noclehárnu využívají celoročně, i když to obnáší 5 hodin stání na jednom místě – poněvadž Noclehárna má jen 6 míst a klientky přijímají až od 19. Každý si tedy drží své místo už od 15:00.

Důvody současného stavu participantů se liší, nicméně jde převážně o ztrátu zaměstnání, bydlení, rodičů, partnera nebo zdravotní problém. Své bezdomovectví participanté vnímají negativně. Za současnou situaci si podle nich mohou sami a nejsou s touto situací spokojeni. Změně ovšem brání zdravotní problém, absence bydlení, abúzus a v neposlední řadě i zvyk. Motivování ke změně příliš nejsou, i když mnohdy neberou žádné peníze. Nejčastěji je to tím, že jsou na tento stav zvyklí a ví, že i v této bezútěšné situaci se dá přežít.

Na výzkumné otázky se podařilo odpovědět, nejen prostřednictvím provedených pohovorů, ale i díky nezúčastněnému pozorování.

ZÁVĚR

Sociálních aspektů bezdomovectví je mnoho a nelze je generalizovat na každého bezdomovce. Nicméně v práci jsem shrnula nejčastější příčiny zmiňované v literatuře, nejčastější příčiny podle společnosti, které jsem zjišťovala pomocí kvantitativní metody – dotazníkového šetření. Diplomová práce nezahrnuje jen příčiny, dává vhled do zmiňované problematiky jak teoretický tak empirický. Na podkladě šesti participantů jsem zjistila individualitu každého jedince a zároveň i jejich subjektivní pohled na tuto situaci. Díky tomu, že jsem v denním centru realizovala stáž a zároveň zde pracovala, docílila jsem jisté otevřenosti, která je jinak u osob bez přístřeší těžko získatelná, obzvlášť u žen. Tím, že mě znali, neměli potřebu se přede mnou zkreslovat. I práce na Noclehárně mi přinesla mnohé, zejména v závěru práce.

Mnoho jiných výzkumů v kontextu sociálního aspektu bezdomovců není. Časté a oblíbené zaměření je na patologickou stránku této skupiny. Základ nějaké pomoci vidím v pochopení a v naslouchání. Mnoho osob bez přístřeší se kastuje – ti, co už nejsou lidmi, ti, co jsou praví bezdomovci, ti co měli v životě jen smůlu a ti, co užívají drogy, pijí alkohol, či hrají na automatech. Vnitřní charakteristika může být dalším podnětem pro nové zkoumání, stejně jako mě napadlo realizovat výzkum, kdy si zkusím být na nějakou dobu bezdomovkyní – bez OP. Jakým způsobem by se mnou jednali ostatní, kolik lidí by mi bylo ochotno pomoci, kdy bych degradovala na úrovni lidskosti, po jaké době bych byla ochotna vytáhnout jídlo z popelnice... Šlo by o výzkum, který by jistě přinesl nový pohled a zamyšlení, ale také potřebuje větší promyšlenost, přípravu a rozhodně odvalu. Možnosti rozšíření může být mnoho, ovšem bylo by vhodné držet se pohledu ze strany sociálně vyloučených. Stejně tak by mohlo být přínosné zahrnout do výzkumu zaměstnance, kteří často střídají zaměstnání, převážně díky syndromu vyhoření, poněvadž úspěšnost resocializace se pohybuje v nízkých číslech.

Téma diplomové práce jsem si vybrala právě z důvodu, že pro mnohé je bezdomovství odporné, nechutné a plné nemocí. Já se s mnohým setkala za dobu spolupráce s těmito osobami už po půl roce. I díky tomu jsem se dostala k poměrně cenným informacím. Získané informace představují přínos, jelikož práce je dělaná jak z pohledu osob bez přístřeší, tak z pohledu majoritní společnosti a dotčených státních úřadů a institucí. V případě většího výzkumného vzorku by se práce podstatně rozšířila.

ZDROJE

Bibliografie

BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0708-x.

CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2015. ISBN 978-80-7454-553-5.

FITZPATRICK, Suzanne a PETER KEMP AND SUSANNE KLINKER. *Single homelessness: an overview of research in Britain*. Bristol: Policy, 2000. ISBN 1861342551.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

KALEJA, Martin. *(Ne)připravený pedagog a žák z prostředí sociální exkluze*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, 2015. ISBN 978-80-7510-160-0.

KLIMENT, Pavel a Vít DOČEKAL. *Pohled na bezdomovství v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-5007_0.

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020. Praha: MPSV, 2013. ISBN 978-80-7421-062-4.

Konsensuální konference o bezdomovectví v České republice: sborník z konference : Praha, 26.-27.11.2014. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015. ISBN 978-80-7421-094-5.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

MAREK, Jakub, Aleš STRNAD a Lucie HOTOVCOVÁ. *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0090-1.

MUÑOZ, M.; PANADERO, S.; SANTOS, E., P.; QUIROGA, Á. Role of Stressful Life Events in Homelessness: An Intragroup analysis. In. *American Journal of Community Psychology*, Vol. 35, Nos. 1/2, March 2005. ISSN 1573-2270.

PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-100-0.

VÁGNEROVÁ, Marie, Ladislav CSÉMY a Jakub MAREK. *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2209-5.

SKP CENTRUM o.p.s. Výroční zpráva 2016.

Internetové

BEZDOMNOŚĆ JAKO KWESTIA SPOŁECZNA [online]. Sciaga: [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://sciaga.pl/tekst/58140-59-bezdomnosc>

Česká biblická společnost. Biblenet, Genesis 4,1 - 16 [online]. [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.biblenet.cz/app/b?book=Gen&no=4>

Český statistický úřad: *Výsledky sčítání bezdomovců* [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/sldb/vysledky_scitani_bezdomovcu

European anti poverty network [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.eapncr.org/>

Feantsa [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.feantsa.org/en/about-us/what-is-feantsa>

Food not bombs [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <https://food-not-bombs.cz/pardubice>
MANDYS, Jan. *Bezdomovectví a kriminalita* [online]. 2011 [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/42666/MandysJ_BezdomovectviAkriminalita_AO_SP_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SKP CENTRUM o.p.s. [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <https://www.skp-centrum.cz/>

Zákony pro lidi. [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

Internetový časopis

MAREŠ P., SIROVÁTKA T. Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začleňování (inkluze) – koncepty, diskurz, agenda. *Sociologický magazín*, 2008, vol. 44, No.2.

Zdroj obrázků:

Obrázek č.1

[cit. 2018-02-06]. Dostupný z: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>

Obrázek č.2

[cit. 2018-01-25]. Dostupný z:

https://www.google.cz/search?q=pyramida+pot%C5%99eb&rlz=1C1AVUB_enCZ763CZ764&tbm=isch&source=Int&tbs=sur:f&sa=X&sqi=2&pj=1&ved=0ahUKEwjB7fXgvNbWAhVHZlAKHSQXC5kQpwUIHg&biw=1600&bih=745&dpr=1#imgrc=OnP1TKg30pm0kM

PŘÍLOHY

Oslovovací dopis

Dobrý den,

Jmenuji se Lucie Kotalová, jsem studentkou Univerzity Pardubice. Jsem v posledním ročníku magisterského studia a píšu diplomovou práci, ve které se zabývám osobami bez přístřeší. Zajímá mě jejich situace a také jejich pohled na společnost. Nemusíte se bát, vše bude probíhat anonymně.

V posledních týdnech jste mě měli možnost na NDC zahlédnout. Pro svou praktickou část sháním osoby na rozhovor, který by trval maximálně 60 minut. Pro svůj výzkum potřebuji celkem 10 osob mužského pohlaví a alespoň 5 osob ženského. Rozhovor není limitovaný věkem. Uvítám někoho z mladší generace, ale i ze starší.

V případě zájmu kontaktujte přímo mě, buď ve dnech, kdy se na NDC pohybuji (čtvrtek, pátek) nebo na telefonním čísle 775 193 146 – stačí jen prozvonit, zavolám Vám zpět.

Budu se těšit na možnou spolupráci.

(polo)strukturovaný rozhovor

Informovaný souhlas, anonymita,

Kolik Vám je let?

Jaký je Váš rodinný stav?

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Máte zaměstnání? Měl(a) jste zaměstnání? Kolik?

Sháněl(a) jste zaměstnání? Kde?

Jaký je Váš zdroj příjmu? Jak je veliký

Přebývají Vám nějaké finance?

Uznáváte nějakou víru? Popř. jakou?

Kde v současné chvíli bydlíte, přespáváte?

Jak byste popsal(a) svou den? Jaký probíhá Váš den?

Máte rodinu? Jak velkou, počet dětí?

Máte partnera?

Přátelé? Jsou ve stejné životní situaci jako Vy?

Jaké jste měl dětství?

Kouříte? Pijete alkohol nebo užíváte nějaké drogy?

Využíváte služby určené pro osoby bez přístřeší? Popř. Jaké?

Jak hodnotíte sám (sama) sebe, svou osobnost v současnou době?

Jakým způsobem pohlížíte na současnou společnost?

Kdo může za svou současnou situaci?

Jste se svou současnou situací spokojen/ spokojena?

Toužíte po změně?

Jste schopen/schopna udělat něco pro změnu, popř.co?

Pomáhá Vám někdo zvládnout současnou životní situaci?

Jaký nejšťastnější/ nejsmutnější moment si pamatujete v době, kdy jste nebyl(a) bez domova a kdy naopak jste domov měl(a)?

Jak vidíte svou budoucnost? (Kde se vidíte za 5 let?)

Jste-li se současným stavem spokojen(a), jaký je důvod?

Jaké je Vaše přání?

Rozhovor s Annou

Kolik Vám je let?

56

Jaký je Váš rodinný stav?

Jsem rozvedená, bez přítele, bez nikoho.

Jak dlouho jste po rozvodu?

Uf. (zamyslela se) V 99 jsem se šťastně rozvedla, měla jsem manžela, kterej mě psychicky týral. Takže 12 let jsem byla vdaná, tak dlouho jsem to, ani ne tolerovala, to se tak nedá říct, ale nebylo tam něco v pořádku, ale spíš jsem to přehlížela kvůli dítěti, a když malýmu, narodil se mi chlapeček, a když malýmu bylo 12 let, tak jsem požádala o rozvod a můj manžel, aby se mi pomstil, protože nic neměl, tak se mně pomstil tím, že ovlivnil syna. I když jsme měli nestranného soudce, u rozvodu, a bylo to černé na bílým, tak se hájil o zájmy dítěte a to dítě se ve 12 letech může vybrat, s kým chce být. Takže prakticky mě i vlastní dítě hodilo do koše.

Jak dlouho jste na ulici?

Jak jsem dlouho na ulici? Asi 3 roky. Uf. Právě po tom rozvodu, to mně bylo šestatřicet, než jsme pochopila (pomlka). No nepochopila jsem dlouho, proč. (pomlka, následně pláč), je to dlouho ale furt mě to bolí. Proč se ten syn takhle zachoval. My jsme se nikdy nestýkali, díky tomu, že mi to manžel ani neumožnil se s nim vídat. Takže jsem byla z dalších žen, která platila výživný, že. No a asi rok mi trvalo, než jsem se z toho psychicky dostala. Normálně psychicky sama. Vybřečela jsem se a chodila do práce. No a pak, to mně bylo asi šestatřicet, pak jsem si koupila barák, no ale protože to byla ruina, za 200 tisíc jsem to koupila, tak jsem to renovovala, renovovala. 10 let jsem tam bydlela a v 48 jsem si udělala kýlu tím, že jsem uklízela po řemeslnících, víte. Takže jsem zvedala dost těžký věci, chtěla jsem to mít rychle uklízený a špihl mígl, abych se nezdržovala. No a udělala jsem si břišní kýlu. A po tý břišní kýle mi zjistili, že mám zánět střev, a to trvalo 2 roky a já jsem neměla na splacení hypotéky, takže mi nejdřív vzali auto, který jsem si koupila, Mazdu 3, a pak nějaký lichváři, kde jsem chtěla pomoct, aby mi pomohli a mohla jsem to splácet, že. A ty mě o ten barák připravili, prodali mi střechu nad hlavou. Takže se postavili vlastně za banku, kde jsem ručila svou nemovitostí, no barák měl hodnotu 1 700 000 a prodali to za 800 000. Exekutor. Normalně podplacené osobě. No a tak jsem na ulici. Vlastně když máte všechno. No tak měla jsem partneri, ale to se nedalo spolehnout. Byla jsem taková samostatná jednotka. Víte, já nejsem typ ženský, která jako aby se vtírala chlapovi za tu cenu, že tam budu bydlet a nechala se

urážet, ponižovat jo. To nee. Já jsem vyrůstala v rodině, kde rodiče byli spolu dokud je smrt nerozdělila. A takže prakticky tohle neznám, promiňte. (pláč)

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Mám chemickou školu, střední s maturitou.

Máte zaměstnání? Měla jste zaměstnání? Kolik?

19 let jsem dělala na výzkumáku, tam nás propustili z nadbytečnosti, pak jsem skončila jako mersi, mersidaising – nevím, jak se to říká. Doplnujete zboží. Šla jsem na živnostenský list, měla jsem 15 firem nasmlouvaných, parádní prachy jsem si vydělala, no ale pak se to všechno změnilo. My jsme ještě tenkrát v roce 2002, když se začínalo, osoba OSVČ, tak se platily daně až jednou za rok. Teda předtím ten rok ne, asi dva roky jsme neplatili a pak začly, jednou za rok, ty daně. Já jsem dělala dost pro dobrý movitý společnosti, MC Cain, jestli Vám to něco říká, hranolky, čaje Jemča, a to jsou hodně firmy, kde jsou věřitelé, a ty, jak se jim říká, no oni nás dobře platili, takže já jsem měla Hradec, Chrudim, Pardubice, to byla moje lokalita, každý den. Jezdila jsem, doplňovala jejich zboží do regálů, po těch supermarketech, plus objednávky. Ale pak tyhle, od Jemči, narušili, snižovali jakoby obchodní zástupce, nechali si jenom nás, co doplňujeme zboží, točili se tam nějaký prachy, takže šlo to hodně dolů, finančně, víte, z toho si musíte platit sociální a zdravotní, takže prakticky co jsem si mohla dát do nákladů, nula nulu pojde, kilometry, myčka a nějaký takový, tužky. Dobrejch 6 let jsem to dělala. Furt se dařilo. Pak to krachlo a pomalu jsem dělala na OSVČ za 10 tisíc! Musela jsem to pozastavit. No a teď jsem dělala u pošty, protože mě baví hrozně řídit autem, a protože jsem člověk takovej spolehlivej, zodpovědněj, nejsem konfliktní, dost jsem byla oblíbená, teďka to koupila jiná firma, a už tyhle kurýrní služby jako nemá. Tak jsem skončila s prací i bydlením. A chodím na tu Noclehárnu. Což je psychicky neúnosný.

Sháněla jste zaměstnání? Kde?

Sháním, zas něco s řízením.

Jaký je Váš zdroj příjmu? Jak je veliký?

Teďka jsem skončila, pracovala jsem na DPČ, představte si, co se mi stalo. Na Noclehárně jsem si zašlápla na nohavici, přesahovala mi přes špičku a spadla jsem, myslela jsem si, že mám zlomenou loket a rameno. Zlomila jsem si kyčli. Myslela jsem si, že je to naražené, víte. Takže jsem si záchranku nevolala nic. No a dobrý. A měsíc se to, můžou to potvrdit, nevím jak jsem to dokázala, asi při mně stáli všichni svatý. Rozhodila jsem zlomeninu, dva měsíce tady čekáte na ortopeda, než Vás objednaj. I přes to, že mám hroznou bolest nohy, že nemůžu chodit, i přes tu bolest jsem čekala 2 měsíce. Pak mi ortoped sdělil, že jsem si ten krček zlomila. Ale tím že jsem štíhlá, mi to srostlo, ale trošku špatně, víte. I když takhle to

nevypadá. Dost mě to bolelo. Hnula jsem si pánví. Dali mně ambulanci, rehabilitaci. To mně moc nepomohlo. No a byla jsem v lázních, ve Velichovkách, procedury špičkový, kdyby věděli, že stojím, což já nemůžu, nevydržím dlouho stát, ta noha, tím že to je jako špatně srostlé, tak mám docela dost problémy, ta kost mě bolí. Proto hledám i zaměstnání takový, abych se mohla zvednout, ne někde stát nebo sedět 8 hodin a dělat nějakou pakárnu. Promiňte. Tak a teďka, oni mi to nepočítali, úřad práce, DPČ, tím, že jsem za dva měsíce udělala 300 hodin, tak mě dali na DPP, započítávají mně jen to DPP, takže s 13 měsíců, takže zpátky do hmotné nouzi. No katastrofa. No, takže mi neuznali, tohle. I když zápočtvej list, všechno, co jsem dělala. Teď čekám, laskavě, na 3 410.

Přebývají Vám nějaké finance?

No není z čeho no. Přebývali by mi.

Uznáváte nějakou víru? Popř. jakou?

Né, nevěřím v Boha, myslím si, že žádnéj není.

Kde v současné chvíli bydlíte, přespáváte?

Noclehárna. Já vůbec venku. Spala jsem tři týdny na nádraží a to je katastrofa, samá ženská. Je opravdu vidět, že tady v Pardubicích je hodně cizinců, který obtěžujou, fakt že jo. Opravdu. Nevim. Nikdy jsem nebyla venku, že bych takhle spala. Feťáci kradou, obtěžujou Vás, nadrogovaný, obtěžujou Vás a jsou hnusný. Opravdu.

Jak byste popsala svůj den?

Můj den? Teďka chodím na NDC, pro mě jako PC (participantka užila správně slovo v aj), tam mě nic jinýho nezajímá, maximálně jestli nemám nějakou e-mailovou poštu a jinak psycho. Teror, bezmoc, beznaděj. A kdo to vydrží víc, jestli Vaše nervy, nebo. Já to neumím popsat. Je to příšerný fakt. Pak jdete ve 3 hodiny čekat na noclehárnu. V zimě. Stojíte a čekáte až do 7. V 7 hodin pustěj, kde se jdete vyspat. Kazej to ženský, který v životě nedělaly a dělat nebudou. Oni nemaj náplň práce, oni žijou tak, spoustu let, chlast, alkohol, žebrání, pro někoho automaty, co by sme si povídali, pak další lidi, který opravdu jen ty drogy a co jinýho. No jim to vyhovuje. Prakticky se k někomu vetřou, mapujou si, kdo tady má důchod, kdo jak co, pak ho i okradou, věděj, že ty některý to nedaj. Pak jsou tady ty, co vopravdu čekaj, než něco poberou. Hoděj to do automatu a nemaj ani korunu a sbíraj papír. Si všimněte, nikdy tady takhle nebyl úklid.

Máte rodinu? Jak velkou, počet dětí?

Mám rodinu. Mám jedno dítě, byla jsem jen jednou vdaná, po té zkušenosti se nepotřebuji znovu vdávat. No a syna jsem si sama našla na facebooku, protože vím, že mladý lidi takhle to hodně používaj. Ale komunikace na nula bodu, a prakticky mý známý – manželovi známý,

říkaj neboj, až mu bude 20. No, 20 už mu bylo. Až mu bude 30, 30 už mu bylo. No takže nic. 33 mu je. Ženatej asi není. Vím jenom že, to co já jsem chtěla, syn byl vzdělanej, vím že je z něj automechanik, to ho nebaví, tak jezdí do zahraničí si přivydělávat. Nic víc nevím. Rodiče mi umřeli, sourozenci mám dva, bráchy. Jeden na Slovensku. Ale nekomunikujem spolu. Neví, co se mi stalo. Nevím, co se v naší rodině stalo. Ale. (pomlka) Často jsem o tom přemýšlela, teď, co jsem v týhle situaci. A nevím. Nikdy jsem to nepochopila. My jsme se jako sourozenci nikdy nenavštěvovali, každéj sme se rozutekli a každéj šel to svoje.

Máte partnera?

Ne. A nechci. Už ne.

Přátelé? Jsou ve stejné životní situaci jako Vy?

Ne. V životě jsem od nikoho nic nechtěla a taky jsem tak dopadla. Když jsem potřebovala pomoci, tak se na mě každéj vyprd. A mužské pokolení spíš tak, jakože taková panička a všechno měla, a teď nemáš nic. Tak jsem zklamaná. Vždy jsem přítelky vymazala ze života.

Kouříte? Pijete alkohol nebo užíváte nějaké drogy?

Mám jedinou neřest, a to cigarety, kouřím. Alkohol mi nic neříká. Když mám chuť, dám si pivo nebo víno červený. Ale nepotřebuju to k životu. Nic mi to neříká. Abych tímhle řešila problémy nebo cokoliv.

Využíváte služby určené pro osoby bez přístřeší? Popř. Jaké?

NDC, noclehárna a to je všechno.

Jak hodnotíte sama sebe, svou osobnost v současnou době?

Co si myslím o sobě? Tak já jsem hrozně trpělivej člověk, pohodovej. Co zjišťuju o sobě, tak jsem dobrák na ntou, což se do téhle společnosti, promiňte, nehodí. Nehodí. Nepatří to. A myslím si, že ani hodná ženská. Lepší jsou svině. Nebo to tady vidím. Mazaný lidi mají štěstí. Né, to né – né štěstí, takhle, se slušností a tím, že jste hodná, nikam nedojdete. Ne. Maximálně z 50 lidí Vás jeden ohodnotí inteligent a to musí být fakt inteligent.

Jakým způsobem pohlížíte na současnou společnost?

Nikoho to nezajímá, každéj Vás překročí, myslím si, že každéj má svých problémů dost. A. (zamyšlení) Neházet všechny do jednoho pytle je hrozný problém, jo? Než ukážete někomu, že jste opravdu jiná, než ty okolo. Nejste taková, hoděj Vás do jednoho pytle a konec.

Kdo může za Vaši současnou situaci?

Neviním nikoho. No víte. To jsem nepochopila. Jsem typ člověka, co marodí jednou za 10 let. Jo. A prakticky jsem vůbec, ale vůbec jsem nepřemýšlela dopředu, že bych mohla omarodit, až takhle banální věc. Tenkrát se taky říkalo, že slepý střevo voperujou ve výtahu, nebo tak nějak, že. Takže jsem s tím vůbec nepočítala. Takže jsem to brala, že jsem zdravý člověk. Já

jsem měla kontrolku třeba jednou za 7 let. Třeba mi i praktickej lékař volal, ať přijdu na prohlídku, zda ještě žiju. Nedá se říct, že bych tohle zanedbala. To je blbost. Podcenila? Nevim. Prostě jsem s tím nepočítala. Je to, já nevim. Nemlžu říct, že by to byla hloupost, ale tím, že jsem byla zdravá a neměla jsem problémy jo, že jsem neutíkala s něčím. Prostě nebylo proč. Takováhle věc a koukejte, kam mě to dostalo. Ven. To co jste si budovala, byla jsem zvyklá na nějakej standard, nic mi nechybělo. A teď nemám nic. Pro mě je hroznej problém, z 30 tisíc na 3 tisíce. Není to o tom, že neumím šetřit. Ale je to šok. Nebyl problém, že bych neměla peníze, ale šok je tohleto. Z hodně peněz máte najednou nic. Když jste venku, musíte si koupit. Pro mě je důležitěj pitnej režim, já nemusím jíst, dva tři dny vydržím, musím mít minerálku, dvakrát kávu – to máte 30,- v automatu, to mi nechutná, když si dám kvalitní kávu, to máte 60 korun. Nějaký jídlo, když si odbydu. Jogurty, ovoce a zelenina, to je moje. Salámy mi nedělaj moc dobře. Radši si dám suchý čerstvý pečivo. 1000 korun máte pomalu, ono se to nezdá. 30 korun máte noclehárna krát 7, 210 korun máte za tejdén a teď něco k tomu, že. Mám jen léky na vysoký krevní tlak třeba, tím že jsem teď v tý menopauze. Ale to nevim, jak to bude dál. Teď si vezte další věci. Spodní prádlo mi dělá problém si tady vzít. A spodní prádlo v rodince, kde máte nejlevnější obchod tady, pro ty dejme tomu sociálně slabší, máte, kolik jsem to kupovala. 15 korun kus jedny kalhotky. Teď už to ani nedovážej a nejlevnější kalhotky teď máte za 130, 150 korun. A já spodní prádlo nedám onošený. Já to vydržím práť, starám se o sebe. Myslím si, že by si to zasloužili lidi, který na to kašlou, hlavně lidi, co nepůjdou dělat, nepůjdou a hlavně že maj prachy od státu. A pak se divěj, že dostávaj stravenky, to co stát měl konečně udělat už dávno a vyřadit takovýhle lidi, aby šli konečně dělat. Děsně vedle jsou no. Ale vysvětlujte to primitivům, který žijou někde. U automatu. A to je měsíc co měsíc.

Jaký nejšťastnější/ nejsmutnější moment si pamatujete v poslední době?

Teď? Nic. No jedinej, co mi udělalo radost, že jsem mohla dělat na tý poště. Milý lidi, dobrá šéfová, dávali mi to najevo. Bylo to fajn.

Jak vidíte svou budoucnost? Kde se vidíte za 5 let?

Chtěla bych bejt šťastná zase.

Jaké je Vaše přání?

Posunout se rychle někam. Už nevím, co víc mám dělat. Já si myslím, že sjem jediná, která maká opravdu na všem. Pomalu mluvi za všechny, unavuje mě to. Víte. Každěj má 100 řečí, kritika na dvorku, ale když přijde na něco, tak každěj uteče. Než aby se snažili. Mě to nebaví. Mě to nebaví ani na noclehárně.

Dotazník

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je **anonymní** a data budou sloužit k diplomové práci s názvem *Sociální aspekty bezdomovectví*. Dotazník zjišťuje Váš názor a zkušenosti s osobami bez přístřeší. Děkuji Vám za vyplnění, studentka magisterského studia resocializační pedagogiky, Lucie Kotalová.

1. Vaše pohlaví:

Muž

Žena

2. Do jaké věkové kategorie patříte?

15 – 19 let

20 – 25 let

26 – 30 let

31 – 40 let

41 a více let

3. V jakém regionu bydlíte? Pokud chcete, můžete uvést přesné místo Vašeho bydliště.

4. Setkali jste se někdy s bezdomovci?

Ano

Ne

5. Jak často bezdomovce vídáte?

Denně

Několikrát v týdnu

1 x týdně

Párkrát do měsíce

Zcela výjimečně

Nevídám je vůbec

6. Kde je většinou potkáváte?

7. Potkáváte je ve městě/ na vesnici?

městě

vesnici

nepotkávám

8. Jakým způsobem bezdomovce vnímáte?

9. Jak se zachováte, když Vás bezdomovec požádá o jídlo, cigarety, alkohol, peníze?

	ano	spíše ano	nevím	spíše ne	odmítnu
jídlo	☐	☐	☐	☐	☐
cigarety	☐	☐	☐	☐	☐
alkohol	☐	☐	☐	☐	☐
peníze	☐	☐	☐	☐	☐

10. Pomáhali jste někdy bezdomovcům?

Ano

Ne

11. Pokud ano, jakým způsobem jste pomáhali / pomáháte?

12. Poprosil Vás bezdomovec někdy o něco jiného, než: peníze, jídlo, alkohol, cigarety?

13. Jaké si myslíte, že jsou příčiny bezdomovectví?

14. Máte pocit, že bezdomovectví ohrožuje společnost? Popřípadě jakým stylem?

15. Napadá Vás, jak pomoci bezdomovcům?

16. Jaký termín používáte?

17. Znáte někoho v blízkém okolí, kdo přišel o domov?